kılavuzumuz bilimsel sosyalizm, silahımız partimizdir

çark başak

türkiye işçi partisi merkez yayın organı

yıl:1 sayı:16 1ekim 1976 cuma 150 kuruş

DİSK EYLEMİ VE ÖTESİ

DEMOKRASİYİ SAVUNMADA ÖNCÜ GÜÇ : İŞÇİ SINIFI

İşçi sınıfımız demokrasinin savunucu ve mücadeleci öncü gücü olduğunu bir kez daha gösterdi. İşçilerimiz DİSK üst yönetiminin aldığı «genel yas» kararının bir ifade biçimi olarak işyerlerinde Devlet Güvenlik Mahkemelerini ve MC iktidarını protesto direnişlerine geçerken, antidemokratik baskıların, faşizan uygulamaların tırmandırıldığı bugünkü ortamda başlarına ne belâlar sardırılabileceğini elbet biliyorlardı. Bunu göze alarak harekete geçtiler. Dünyanın her yerinde ve her zaman demokrasi; politik hak ve özgürlükler, acı mücadele ve büyük özverilerle elde edilebilmiş, korunabilmiş, geliştirilebilmiştir. Uğrunda mücadele vermeye değmeyen hayat, yaşamaya değer bir hayat olabilir mi?

Bunu böylece belirttikten sonra şimdi olup bitenlerin hikayesine, inceleme ve değerlendirmesine geçelim :

DİSK'İN İLK KARARI : MC'NİN DÜŞÜRÜLMESİNE VE HALKTAN YANA BİR İKTİDAR KURULUNCAYA KADAR

İşçilerin direnişi, DİSK üst yönetiminin 16 Eylül Perşembe günü Basın'a açıkladığı kararla başladı. (Belirtmekte yarar var: Basın bülteninde üst yönetim yerine «DİSK Genel Yönetim Kurulu ve Başkanlar Konseyi'nin ortak kararı» olarak geçmekteyse de, DİSK'e üye sendikaların başkanlarından oluşan Başkanlar Konseyi tamamen istişari bir kuruldur, herhangi bir konuda herhangi bir karar alamaz.) Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yeniden kurulmak istenmesini görüşen DİSK üst yönetiminin aldığı kararı açıklamak üzere basın toplantısı düzenleyen DİSK Genel Başkanı Türkler, toplantıdaki konuşmasında, MC yönetiminin ülkeyi içine düşürdüğü bunalımı ve halkımızın MC'ye hayır dediğini belirttikten sonra DGM'lerin MC tarafından niçin istendiğini anlatıyor ve alınan kararı açıklıyordu :

«İki gündür toplantı halinde bulunan DİSK Genel Yönetim Kurulu ile Başkanlar Konseyinin müşterek toplantısında,

— Bu iktidarın Anayasal ve demokratik yoldan düşürülmesine ve halktan yana bir iktidarın kurulmasına kadar tüm ülkede Genel Yas ilanı,

— Anayasal ve demokratik haklarını, DİSK'in «tabanın söz ve karar sahibi olma» temel ilkesi içinde kullanabilmesi açısından işçi üyelerimizin serbest bırakılması,

— Örgütümüzün bulunduğu merkezlerde her gün genellikle öğleden sonraları DİSK tarafından sessiz matem yürüyüşleri ve mitingler düzenlenmesi,

— Bunun dışında DİSK tarafından düzenlenmeyen hiçbir yürüyüş, miting gibi gösteriye üyelerimizin katılmaması, ve bozguncu unsurların içeriden veya dışarıdan gelecek tahriklerine olanak verilmemesi için üyelerimizin çok dikkatli ve titiz davranmaları, kararlaştırılmıştır.»

Bülten, «**tüm işçileri, ilerici ve demokratik kuruluşları DİSK'in bu tarihi kararını desteklemeye**» çağrısı ile son buluyordu. (DİSK Ajansı, 16.9.1976, Sayı: 976/202'den)

Aynı gün kısmen ve ertesi gün daha yaygın olarak DİSK'e bağlı sendikalara üye işçiler işyerlerinde protesto direnişine başladılar.

Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu, DİSK kararının açıklanmasından hemen sonra olağanüstü olarak toplandı. Durumla ilgili bütün ayrıntılar ve olasılıklar değerlendirildi; başlatılan hareketin bu kararlar doğrultusunda yürütüldüğünde karşılaşabileceği sorunlar irdelendi ve sonuçta, hareketin doğru konum ve yürütümü için gerekli şartları açıklayan uyarı bildirisi oy birliğiyle onaylanarak ertesi sabah kamu oyuna açıklandı :

T.İ.P. BAŞKANLIK KURULU'NUN UYARISI

«Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun Meclis'ten çıkarılması girişimine karşı işçi sınıfımızın, ilerici demokratik güçlerin, kamu oyunun gösterdiği duyarlık ve tepki doğal ve yerindedir; çünkü, İçişleri Bakanı her ne kadar tevil yoluna sapıp «DGM kanunu işçi haklarına ilişkin değildir» dese de söz konusu kanun ve getirmek istediği olağanüstü mahkemeler işçi sınıfının ve tüm kol ve kafa emekçisi kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerini hedef almakta, bunlara karşı bir baskı aracı olarak öngörülmektedir.

Parlamento içi mücadelenin parlamento dışı demokratik kitle eylemleriyle desteklenmesi, demokratik mücadelenin doğru ve etkin bir kuralıdır. Bu eylemlerin başarılı olabilmesi için hedef ve biçiminin somut şartlar ışığında gerçekçi ve geçerli nitelikte olması ve doğru örgütlenmesi şarttır. İnce hesapların yapılıp tezgahlanmak istendiği, oyun içinde oyun oynanması ihtimalinin kuvvetli olduğu günümüz şartlarında bu husus asla gözden kaçırılmaması gereken bir önem kazanmaktadır.

Başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün ilerici ve demokratik güçler bu durumun bilincinde olarak demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini sürdüreceklerdir.

Zafer ergeç demokrasiden yana güçlerin olacaktır.»

Gerçekten, bildiride işaret edildiği üzere, toplumsal mücadelede girişilen eylemlerin başarılı olabilmesi için hedef ve biçiminin somut şartlar ışığında gerçekçi ve geçerli nitelikte olması ve doğru örgütlenmesi şart bulunmaktadır. Oysa DİSK'in «genel yas» ilânına, koyduğu hedefe, önerdiği eylem biçimine ve örgütlenme düzenine bu açıdan bakıldığı zaman bu girişimlerin bu ölçütlere uymadığı görülmekteydi. Ve neler olabileceği de ta başından aşağı yukarı belli gibiydi.

Bir kez, gösterilen hedefle bu hedefe ulaşmak için benimsenen yöntem uyumlu değildi; yani araç amaca uygun değildi. Gösterilen hedef MC'nin düşürülmesi ve yerini halktan yana, demokratik, ilerici bir iktidarın almasıydı. Bu amaca yönelik, ama bir zaman süresiyle sınırlı belirli ve yoğun eylemler türü önerilebilecekken bu yapılmamıştı; tersine, MC iktidardan **düşürülünceye kadar**, onun yerini belirtilen nitelikte bir iktidar **alıncaya kadar** sürecek kesintisiz bir hareket öngörülmekteydi. Hedef bu biçim konularak, eylemin hedefe ulaşması olanağı daha baştan yokedilmiş bulunuyordu. Ne «genel yas» ın, ne her gün yapılması öngörülen yürüyüş ve mitinglerin, ne de serbest bırakılan işçilerin demokratik hak ve özgürlüklerini kullanarak girişecekleri eylemlerin «anayasal ve demokratik yoldan» MC iktidarı düşürülünceye ve «halktan yana, ilerici, demokratik» bir iktidar onun yerini alıncaya kadar sürdürülmesine olanak yoktu. Meğer ki, zaten sallantıda olan MC iktidarının düşmesinin bir fiskeye bağlı olduğu, DİSK'in başlatacağı hareketin bunu sağlayacağı; arkadan, başta sosyal demokrat sendikalar olmak üzere bütün Türk - İş üyelerinin de kendilerine katılacağı; diğer yandan böyle bir hareketi burjuvazinin hiç değilse önemli bir kesiminin, MC'den giderek umudunu kesip CHP'yi bir iktidar almaşığı olarak daha fazla benimseyen kesiminin hoşgörü ile karşılayacağı; bu ihtimallerden bir kısmı veya hepsi düşünülmüş, buna inanılmış veya durum böyle değerlendirilmiş olsun. Böyle bir olasılık dışında, hareket, daha başından hedefe ulaşmamaya mahkûm edilmiş bulunuyordu. Üstelik böylesine

önemli ve gerçekleşmesi zaman alacak, güçlüklerle karşılaşacak bir hedefe ulaşılabilmesi için önerilen araç, yöntem neydi? «Genel Yas» ilânı. Oysa yas, bir mücadele, bir eylem biçimi değildir. Yas tutmakla birşey elde edilmez. Yas, bir üzüntü, bir kederlenme ve yakınma ifadesidir. İşçi sınıfı, demokrasi mücadelesi veren ilerici güçler ve kişiler ise, mücadele sırasında durumun en ümitsiz göründüğü zamanlarda bile yas ilân etmezler ve yas tutmazlar. Daha büyük bir kararlılıkla hak ve özgürlükler mücadelesini sürdürürler. Sürdürmeleri görevleridir. Bunun için «genel yas» değil, DGM tasarısına ve kuruluşlarına karşı ve genel olarak MC'ye karşı protesto hareketi ilân edilebilirdi, ve bir zaman süresiyle sınırlı yoğun ve etkin protesto eylemleri önerilip düzenlenebilirdi. Nitekim DİSK'in kararında önerilen iki eylem biçimi de bir protesto hareketine uygun düşüyordu, yürüyüşler ve mitingler. Ama pankartlar, flamalar, çarpıcı sloganlarla yapılan gerçek yürüyüşler; protestonun anlamının açıklandığı, halkın demokratik mücadeleye katılmaya ve desteklemeye çağrıldığı, kamu oyunun dikkatini çeken, uyaran gerçek mitingler gerekliydi, göstermelik değil.

DAĞIN DOĞURDUĞU FARE : CUMARTESİ YÜRÜYÜŞÜ

Önceden karar verilmişti. Cuma günü DİSK Ajansının bülteniyle açıklandı. Cumartesi günü Beşiktaş'tan Taksim'e yürünecekti. Bu arada yürüyüşün iptal edildiği söylentileri çıktı, daha sonra yapılması kesinlik kazandı. Ama bu yürüyüş, herkesçe bilinen «gösteri yürüyüşü» olmayacaktı. Yürüyüş biçim değiştirmişti. İşçiler değil, işçilerin bindiği otobüsler yürüyecekti. Gerçekten öyle oldu. Tam «genel yas» ilanına yaraşır biçimde, Beşiktaş'tan Taksim'e otobüsler yürütüldü. DİSK üst yönetiminin bizzat yöneterek sorumluluğunu üstlendiği tek eylem de bu oldu.

Bu, üst yönetimde kendini gösteren ikircikliğin belki de ilk dışa vuran biçimi olmuştu. Kararların alındığı Perşembe ile yürüyüşün yapıldığı Cumartesi arasındaki kısa sürede acaba ne olmuştu, ne değişmişti, hangi dağlara karlar yağmış, hangi umutlar yitirilmiş, hangi güvenceler ortadan yok olmuştu; yoksa ilk gün alınan ve yukarda açıklanan kararlar doğrultusunda yapılacak olan şey gerçekten bu kadar mıydı, bilmiyoruz. Ama alınan kararlara göre bir tek gün değil «her gün», ve bir tek İstanbul'da değil DİSK örgütünün «bulunduğu merkezlerde» yapılması gereken «sessiz matem yürüyüşleri ve mitingler» yerine, DİSK üst yönetiminin bütün direniş boyunca tek yaptığı eylem bundan ibaret kaldı. Dağ fare doğurmuştu. Bırakınız eski günleri, daha birkaç ay öncesinde 1 Mayıs mitingini gerçekleştirmiş olan işçi sınıfına, hem de direnişin en sıcak günlerinde üst yönetimce uygun görülen eylem türü işte bu matem yürüyüşüydü.

DİRENİŞ BOYUNCA YÖNETİMİN TUTUMU : İŞÇİLER ÖRGÜTSÜZ, YALNIZ BIRAKILIYOR

DİSK üst yönetimi toplanmış, bir «genel yas» ilânı kararı almış ve bu yas tutmanın eylem biçimlerini saptamış; yürüyüş ve mitingler. (Daha başka eylemler de öngörülebilirdi; yoğun bildiri dağıtma, afişleme, kapalı salon toplantıları gibi). Bu kararlar kitleyi bağlayıcı kararlardır, «serbest bırakmama» kararlarıdır. Ve alınan kararlar «demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılması» na ilişkindir. Durum böyle olunca «serbest bırakma» bir tutarsızlık, bir çelişki olmaktadır. Ama, birtakım gerekçelerden dolayı böyle bir formülasyona gidildiği bir an için kabul edilirse, o zaman denecek şudur: tabanın, kitlenin «söz ve karar sahibi olması», onun başıboş, yalnız, örgütsüz bırakılması anlamına gelmez. Kitle, örgütlenerek, örgüt içinde ve örgüt aracılığıyla söz ve karar sahibi olur, olduğunu gösterir. Kitlenin söz ve karar sahibi olmasını sağlamak örgütün temel görevidir. Örgüt hiç bir zaman kitlesini dışlayamaz, başıboş, yalnız bırakamaz. O zaman örgüt, örgüt olmaktan çıkar, varlık nedenini yitirir. Her hal ve şartta örgüt, kitlesinin eylemini düzenlemek, disiplin altında yönlendirmek zorundadır.

Hele örgüt üst yöneticilerinin, «işçilerin giriştiği eylemlerin sorumluluğu kendilerine aittir, örgüt sorumlu değildir» yollu demeçler vermeleri, sorumluluğu üzerlerinden atarken girişilen direnişleri de kırıcı nitelikte bir tutum içinde olmaları en hafif deyimle olacak iş değildi. Ama oldu: O kadar ki, Genel - İş başkanı ve CHP milletvekili Baştürk, en çarpıcı örneği vererek sorumluluğu, bu konuda akla hiç gelmeyecek isim olan Tunç'a yüklemekten bile çekinmedi.

Demecinde işçilerin eyleminden habersiz olduğunu ileri süren Baştürk, 'Belki de bütün bunlar Halil Tunç'un basın toplantısından sonra olmuştur. Biliyorsunuz, Tunç DGM yasalaştığı takdirde ortak eyleme gideceklerini söylemişti. Belki de işçi bu sözlerden sonra ayaklandı. Bu eylemlerden DİSK yöneticileri sorumlu tutulamaz. Sorumlular, eylemi yapan yüzbinlerce işçidir.' demiştir.

Baştürk, ilerde kendisi hakkında bir soruşturma olmasının mümkün olup olmadığı sorusuna ise, 'Yapmadığım eylemden ben yükümlü tutulamam.' demiştir.»

(17 Eylül tarihli Hürriyet'ten)

Üst yönetimlerinin bu tutumlarına karşılık «demokratik hak ve özgürlüklerini kullanmada serbest bırakılan» işçiler politik bilinçliliklerini gösteren bir davranışla iş yerlerinde protesto direnişlerine geçtiler. Bu, genellikle kabul edilmiş ve uygulanan ve bizde de geçmişte uygulanmış olan demokratik bir eylem biçimidir. Ne var ki, verili durum ve şartlarda, «Anayasal ve demokratik yoldan MC iktidardan düşünceye ve yerini halktan yana, demokratik, ilerici bir iktidar alıncaya kadar» sürdürülebilmesi olanaksızdı. İşçiler başka bir eyleme de girişselerdi, sürenin belirsiz uzunluğu dolayısıyla aynı olanaksızlık, söz konusu olacaktı. Ama bunun sorumlusu elbette işçiler değildi; sorumluluk bu çeşit kararlar alıp bu biçim uygulamalara yol açan örgüt üst yönetimindeydi. Saptanan «hedef ve eylem biçimi gerçekçi ve geçerli» değildi ve eylemler «doğru örgütlenme» mişti.

İşçiler politik bilinç ve olgunluklarının her gün yeni örneklerini vere vere direnişlerini sürdürmeye çalışıyorlardı. Bu sırada görüldü ki, işçiler yalnız «serbest» bırakılmış değil aynı zamanda başıboş ve yalnız da bırakılmışlardı. Yöneticilerden yapılmış yukardaki alıntılar, bir dereceye kadar mazur sayılabilecek biçimde yalnızca örgütü antidemokratik yasa tuzaklarından korumak endişesinin ürünü değil, üst yönetim için gerçek bir tutumun da ifadesi olmaktadır. Bir çok yerde daha ilk günden gözaltına almalar başlamış, fabrika ve bölge temsilcileri bu durumda ne yapacakları, ne yapmaları gerektiği sorusuna cevap verecek yetkili bir merci, bir yönetici dahi bulamamışlardı. Bu serbest bırakma, dolayısıyla direniş nekadar sürecekti. İşten atılmalar karşısında ne yapılacaktı, kimse birşey bilmiyordu. Devamlı «toplantıda» oldukları söylenen yöneticileri ne telefonla, ne bizzat bulmak bir türlü mümkün olamıyordu. Kafalarında kıvrılan türlü soru işaretlerine rağmen işçiler ve temsilcileri, bir yetkiliyi bulamayınca birbirlerine, komşu işyerlerindeki arkadaşlarına danışarak, tartışarak el yordamıyla, ama bilinç ve olgunluk içinde direnişlerini sürdürdüler; tâ üst yönetimin, tutumların yeniden gözden geçirilmesini istediği 21 Eylül gününe kadar.

ÜST YÖNETİMDE YÜZGERİ EDİŞİN KILIFI : İLK KARARLAR BÖLÜNÜYOR

20 Eylül Pazartesi günü, Milli Güvenlik Kurulu'nun bu konuyu da görüşmek üzere toplandığı saatlerde DİSK Ajansı'nın 976/204 sayılı bülteninde, bültenin ifadesiyle **«DİSK'in Genel Yas ilanının MC ve basının bir bölümü tarafından kasıtlı olarak tahrif edilmesi ya da yanlış yorumlanması üzerine DİSK genel başkanı Kemal TÜRKLER'in yazılı basın demeci»** yayınlandı. Demecin kararlarla ilgili bölümünde Türkler aynen şöyle diyordu : **«16 Eylül tarihli DİSK Genel Yönetim Kurulu ve Başkanlar Konseyinin aldığı kararlardan şu ikisi bilerek ya da bilmiyerek birbirine karıştırılıyor. Birinci karar şöyledir: 'Bu iktidarın anayasal ve demokratik yoldan düşürülmesine ve halktan yana bir iktidarın kurulmasına kadar tüm ülkede GENEL YAS ilanı kararlaştırılmıştır.' Genel Yas'ın hangi eylem biçimleriyle yürütüleceği de şu şekilde açıkça belirlenmiştir: Sessiz matem yürüyüşleri veya mitingler. DİSK bu kararını ilk kez 18 Eylül Cumartesi günü İstanbul'daki yürüyüşle uygulamaya koymuştur.**

İkinci karar Genel Yas ilan eden birinci kararla karıştırılamaz ve kesinlikle karıştırılmamalıdır: 'Anayasal ve demokratik haklarını, DİSK'in tabanın söz ve karar sahibi olma temel ilkesi içinde kullanabilmesi açısından işçi üyelerimizin serbest bırakılması kararlaştırılmıştır'. Açıkça görüldüğü gibi DİSK, bu kararın nekadar süreceğini belirtmemiştir.

Bazı gazete yorumları, bu kararın uygulama süresini Genel Yas'ın uygulama süresiyle karıştırmış ve kamu oyunu ters yönde etkilemiştir. Bundan kaçınılması gerekir.»

Mazur görülsün; türkçe okuyup yazma bilen herkes gibi bizler de «yanlış» yorumlayanlar arasındaydık, işçiler de öyle. Yukarda aynen yapılan alıntıda görüldüğü üzere sonradan diğerlerinden ayrılması gerektiği ileri sürülen karar, ilk kararın iki bölümünün arasına yazılmış bulunuyordu, ve hep birlikte bir bütün oluşturmaktaydı. Diğer yandan «serbest» kalmayan işçilerin «hergün» miting veya yürüyüşlere katılmasına da fiilen olanak yoktu.

Kararları bölen bu açıklama genellikle görünüşün kurtarılması isteği olarak değerlendirildi, ve artık herkes bu bültende yeralan ikinci kararın «süresi» nin şu veya bu biçimde «sona erdiği» nin ilanını bekliyordu. Ertesi gün bu da geldi. Zaten bazı iş yerlerinde açıklama daha o günden böyle yorumlanmış ve uygulanmaya koyulmuştu. Diğer yandan bazı CHP'li sendika yöneticisi ve yöneticileri (Genel - İş ve Bursa Siemens'de görüldüğü gibi) kendi Parti lideri veya yöneticileriyle temas ettikten sonra «serbest» kalmaktan vazgeçmiş bulunuyorlardı bile.

CHP'NİN TUTUMU : OLAY MC'NİN OYUNU MU?

DİSK'in ilk kararının açıklanmasından itibaren herkes, her kuruluş, kendi politik konum ve eğilimine ve olayı ne derece yakından ve derinlemesine veya yüzeysel incelediğine göre değişen bir tavır ve tutum takındı. Bunlar bilinmekte; yinelemiyeceğiz. Ancak bu konuda özellikle CHP'nin tutumu üzerinde biraz daha dikkatlice durmakta yarar var. CHP, DİSK'in kararına ve işçilerin protesto direnişlerine açıkça karşı çıkmadı, açıkça desteklemedi de. Ama karşı çıkmamakla dolayısıyla destekler görünümünde oldu. «DİSK kendi başına başarıya ulaşamaz» deyip Türk - İş ile işbirliğine çağırmasından, eylemin başarıya ulaşmasını istediği sonucunu çıkaranlar oldu. Bu sonucu çıkaranlardan C. Arcayürek Hürriyet gazetesinde Ecevit'i bu konuda «açıklığa» davet etti, bir hayli de çıkışarak. Protesto hareketinin sona erişinin ertesi günü gazetelerde çıkan demecinde Ecevit istenilen açıklığı getirdi. Ecevit bu açıklamasında Arcayürek'in istediğine uymuyor, DİSK'e ve işçi eylemlerine karşı çıkmıyordu; ama anlamlı ve önemli olan şu ki, karşı çıkmayışını, bunun burjuvazinin amaçlarına uygun olduğu gerekçesine dayandırıyordu. Yürüttüğü muhakeme üç noktada toplanabilir :-

— Türkiye belli bir sanayileşme aşamasına ulaşmıştır. «Hem sayıca, hem örgütlenme bakımından oldukça güçlü bir işçi topluluğuna» sahiptir.

— Böyle bir ülkede «işçi hareketlerine karşı anlayışlı davranılmaması son derece büyük sosyal ve siyasal sorunları ortaya çıkarır. Toplumsal ve psikolojik koşulları gözönünde tutmaksızın bazı yetkileri gerekli gereksiz, yerli yersiz kullanmak yarardan çok zarar getirir.»

— Bu zararlar şunlardır: «Devlet otoritesini güçlendirmez, zayıflatır, çalışma barışını büsbütün çökertir. Bugün Türkiye böyle bir tehlikenin eşiğine gelmiştir». Böylece dikkatler burjuvazinin istediği anlamda çalışma barışının üzerine çekilmektedir.

Ya, CHP'nin ikinci en yüksek yetkilisinin, Genel Sekreter Eyüboğlu'nun söyledikleri: «İşçiler, Demirel'in niyetini sezerek eylemlerini tam zamanında durdurmuşlardır», yani MC'nin oyununu bozmuşlardır. Ancak bu oyun ne zaman oynanmaya başladı, ilk andan itibaren mi vardı, yani ilk kararlardan beri bir MC oyunu mu var ortada, yoksa sonradan oyun içinde oyun mu oynanmak istendi, Eyüboğlu'nun demecinde bunlar belirtilmiyor.

BURJUVAZİNİN KARŞI SALDIRISI : BİNLERCE BİLİNÇLİ, SEÇME İŞÇİ İŞTEN ATILIYOR

Daha direnişin ilk gününden itibaren burjuvazinin yer yer başlamış olan karşı saldırısı «gözden geçirme» kararından sonra birden yoğunluk kazandı. Aliağa rafinerisinde toptan, diğerlerinde de işçi sınıfının işyerlerindeki temsilci, yönetici gibi seçilmiş, diri elemanları, sosyalist işçiler 17. madde ile kendilerini kapının dışında buldular. İşçi kıyımı binleri geçti. Bu nitelikte işçilerden kurtuldukları için işverenler gayet memnundular. Bir işveren sendikasının bir işyeri yöneticisine telefonla söylediği gibi «bu fırsat bir daha ele geçmez» di. Öte yandan burjuvazi, kendinden gayet emin olarak «fevri» davranışlardan kaçınılmasını da istemekten geri durmamıştır. Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS) in hazırlayıp bağlı işyerleri yöneticilerine gönderdiği Savcılığa başvurma dilekçe formülerinde, yukarı bölümde direnişe katılan bütün işçilerin adlarının yazılması istenmişken aşağıdaki ilginç notta «şimdilik yalnız temsilciler» denmektedir.



Burjuvazi için bu kısa süreli eylemde birinci planda üç işyeri bulunmaktaydı. Ekonomi için stratejik önemi olan petrol ve demir türevlerinin üretildiği Aliağa ve İpraş gibi iki rafineri ile Ereğli Demir - Çelik. Ereğli'de bir kıyım görülmedi, ama zaten orda işçiler de, kuşkusuz sendika üst yönetiminin bilgi ve isteği ile, pek te öyle «serbest» bırakılmış değillerdi. Bir gün süren direniş ertesi gün sona ermişti. İpraş'ta ise yetki uyuşmazlığının da körüklediği kısmi bir davranış oldu ve buna karşılık da kısmi bir kıyım. Aliağa'da ise sendikanın egemen yöneticileri her ne kadar «itimada şayan» sayılsalar da, yöneticilik ömürlerinin ilk genel kongreye kadar ancak sürebileceği bilindiğinden, üstelik orda hareket aşağıdan yukarıya doğru ve tam bir birlik içinde oluştuğundan en acımasız, en sert ve büyük kıyım Aliağa'da görüldü. Bine yakın işçi bir anda işten atıldı. Diğer işyerlerinde ise, belirtildiği üzere, sosyalistler, bilinçli, mücadeleci, çevrelerinde etkin işçiler baş sırayı almaktadır. Burjuvazi, kendisi için neyin ne derece önem taşıdığını gayet iyi bilmekte ve değerlendirmektedir, ve bu olay dolayısıyla arayıp da bulamadığı fırsatı pek güzel eline geçirmiştir.

Gene bu olay gösterdi ki, DİSK üst yönetimi, kulaklara neler fısıldanmış veya durum nasıl değerlendirilmiş olursa olsun, örgütü koruma güzel bahanesinin de yardımıyla, bizzat kendileri için «ricat» la ilgili araç ve yolları, olaya konan isimden beyanların nokta ve virgülüne kadar en ince ayrıntılarıyla hesaplamış ve açık tutmuştur. Ama, ateş hattına sürülmekte «serbest» bırakılan işçiler için durum hiç de böyle değildir; önceden düşünülmüş hiç bir tedbir yoktur. Şimdi herşey olup bittikten sonra DİSK ve bağlı sendikaların üst yönetimleri, bu işçiler için ne yapacaklardır? «Tutuklanan veya işinden atılan tüm DİSK üyesi işçi ve temsilcilerin maddi ve manevi sorumluluğu DİSK'in güvencesi altındadır» demek hiçbir şeyi değiştirmez. Süregelmekte olan grevleri kaldırıp onlardan aktarılacak fonlarla işten atılan işçilere üç beş yüz lira yardımda bulunmak da bir «güvence» sayılamaz. Yoksa, DİSK'in kuruluş ilkeleri doğrultusunda hareketini sağlamak için bugünkü yöneticilerin karşısında vaziyet alanların, sosyalist sendikaların tüzel kişilik olarak yaptıkları örgüt içi çalışmayı birer birey olarak kendi sendikalarında yürütenlerin ve eninde sonunda onlarla birlik olacakların çoğunlukta olduğu bu işçilerden, böyle bir yolla da olsa, kurtulduğu için, işveren kesimi ile birlikte DİSK üst yönetimi de içten içe memnun mudur acaba? Eğer böyle ise, bu sonuç, onlar için bir «başarı» sayılmalıdır, bütün bu hareketin kendileri için tek başarısı, ama kuşkusuz geçici bir başarı. Darbeyi yiyenler olaydan yeni dersler de çıkarmış olarak bundan sonra daha bilinçli, daha kararlı olacaklardır; bu işçileri ve temsilcilerini yetiştirmiş olan Türkiye koşulları ve sosyalist hareketi ise, işten atılanların yerine yenilerini yetiştirecek, en kısa sürede yerlerini doldurmasını bilecektir.

Şimdi konu ile uzaktan yakından ilgili herkesin dikkatle yanıtını beklediği soru budur: bir sendika olarak birinci görev olan, üstelik kendi serbest bırakma kararları sonucu işerinden çıkarılanların, geri alınmaları konusunda DİSK üst yönetimi, İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve MESS'e karşı örgütün bütün ağırlığını koyacak, sonuç almaya gerçekten çalışacak mıdır? Bu sorunun kesin yanıtını alabilmemiz için henüz vakit erken; yalnız, son toplantılarda söylendiği üzere, 16 Haziran olaylarında —harekete katılan yalnız DİSK üyeleri imişçesine— DİSK'in o zamanki üye sayısı ile bugünkü sayısını ve o zaman işten atılanlarla bugün atılanların sayısını karşılaştırıp neticede nisbi olarak daha az işçi çıkarıldığının ileri sürülerek eşi görülmemiş bu kıyımı küçümseme gayretlerinin gösterilmesi, sorunun yanıtının ne olabileceği hakkında ilk ipuçlarını vermektedir.

GENEL BAŞKAN BORAN'IN DEMECİ : İNCE HESAPLAR, OYUN İÇİNDE OYUN

Direniş 21 Eylül günü son buldu; burjuvazinin karşı saldırısı bütün ağırlığıyla kendini göstermeye başladı; 22 Eylül Çarşamba günü Genel Başkanımız Behice Boran konu ile ilgili Parti görüşlerini açıklayan aşağıdaki demeci verdi :

«İşçilerin, öncelikle kendilerine yönelik DGM yasa tasarısına karşı bir kaç günlük protesto hareketini bahane ederek, MC iktidarı, sermaye sınıfının, işverenlerin istekleri doğrultusunda işçi sınıfımıza karşı yeni bir taarruza geçmiş bulunuyor. Protestocu işçilerin ve sendika yöneticilerinin gözaltına alınmaları, tutuklanmaları, DİSK merkezinin aranması, buna paralel olarak kitlesel işten atmalar bu taarruzun ifadesidir; anti - demokratik baskıların yoğunlaştırılmış ve hukuka aykırı yeni bir uygulamasıdır. Ülkenin en yetkili hukuk kurumları ve otoriteleri DGM yasa tasarısını ve şimdiye kadarki uygulamaları hukuka aykırı olmakla mahkum etmiş, buna karşı direnmeyi yurtseverlik görevi kabul etmiştir. Gerçekten, hukuka aykırı girişimlere karşı direnmek hem evrensel, hem Anayasal hukuk gereğidir.

«MC iktidarının bu saldırıları, işçi sınıfının sindirilmesinin, kazandığı demokratik mevzilerden geri püskürtülmesinin de ötesinde tüm demokratik güçleri, hak ve özgürlükleri hedef almaktadır. Faşizm, demokratik hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya, ilerici güçlere vurmaya her zaman, toplumun temel ve öncü gücü olan işçi sınıfından başlar. İşçi sınıfımız ve demokratik, ilerici, sosyalist güçler bunun bilincindedirler. İşçi sınıfı ve yandaşları, demokratik hak ve özgürlüklerini kullanarak, gerek işçi sınıfı üzerinde oynanmak istenen ince hesaplı oyunları, gerek tam boy faşizmi getirmeye yönelik tüm anti - demokratik girişim ve uygulamaları boşa çıkarmasını bilecektir.»

MC'NİN DİSK ÜST YÖNETİMİNE «İKRAM» I: BİR GÜNLÜK TUTUKLULUK

Boran'ın demecinde işaret edildiği üzere, Çarşamba günü DİSK Genel Merkezi sabahın erken saatlerinde görevli yüzlerce polisin etrafı sarması ile ve büyük alayiş içinde aranmış, daha sonra DİSK Yürütme Kurulu üyeleri hakkında «gıyabi tutuklama» kararı çıkarılmıştı. Arandıklarını öğrenince ertesi gün yöneticiler teslim oldular; tutuklama kararına itiraz edildi, hukuki formaliteler yerine getirildi ve Sağmalcılar'da bir günlük «misafirlikten» sonra hepsi salıverildi. Daha sonra ANKA ajansına verdiği demeçte DİSK genel başkanı Türkler, bu bir günlük tutuklama ile ilgili olarak aynen şöyle demiştir: «Demirel öyle düşünmemiştir ama, son tutuklanışım kamuoyunda Demirel'in bana bir ikramı olmuştur». (29 Eylül tarihli gazeteler) Demirel'in ne düşünüp ne düşünmediğini bilemeyiz, ama tabloyu tamamlayan bu tutuklama, DİSK üst yönetimi için gerçekten MC'nin bir ikramı olmuştur ve kamuoyunda da öyle değerlendirilmiştir.

HAREKETİN ORTAYA KOYDUĞU İLK HUSUS: TABANLA TAVAN ARASINDAKİ DERİN AYRIM

Hareketin ortaya koyduğu ilk husus, gittikçe daha sağa kayan, sosyal demokratlaşan ve CHP'lileşen DİSK üst yönetimine karşılık tabandaki işçilerin bilinç düzeyinde gittikçe artan gelişme ve sınıf mücadelesindeki kararlı tutumlarıdır. Bu olayda bunun iki örneği çok açık olarak görüldü: Birincisi, kendi sorumlulukları söz konusu olunca DİSK üst yönetiminin bir matem yürüyüşünden daha ileri gidememesine karşılık, tabandaki işçilerin «serbest bırakılma» ile birlikte yalnız da bırakılmalarına rağmen, bilinç ve kararlılık içinde direnişlerini sürdürebilmiş olmalarıdır. Bir diğeri ise, bir tarafın, yukarda belirtildiği üzere, daha baştan bütün ricat yol ve araçlarını düşünüp elinin altında tutmasına karşılık, tabanın, başına neler gelebileceğinin de bilincinde olarak, bir ricat olanağı aramaksızın ve bunu düşünmeksizin demokratik sınıf mücadelesinin gereklerini yerine getirmesidir.

Şu sıralarda içeriği boşaltılmış bir deyim olarak bol bol kullanılmakta olan «tabanın söz ve karar sahibi olması» ilkesi ister istemez işleyecek, aradaki uçurum tabanın lehine er geç doldurulacaktır. DİSK üst yönetimi ilk kararını «tarihi» olarak nitelemişti. Gerçekten bugünkü üst yönetim zihniyeti için sonun başlangıcını teşkil etmesi bakımından bu karar, tarihi bir karar sayılabilir.

Son olarak söylenecek şudur: İşçi sınıfı son protesto direnişi ile mutlaka hesaba katılması gereken ağırlığını bir kez daha göstermiş, demokrasi mücadelesinin öncü gücü olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Yalnız bu, gösterilen hedefle uyarlı ölçü ve düzeyde gerçekleşememiştir, üstelik de ne kayıplar pahasına. Ama bu iki noktada da sorumlu olanlar, işçiler değildir.

OLAYIN ÖNCESİ VE ÖTESİ :

Beş günlük eylem yukarda kısaca özetlenmeye çalışıldı. Şimdi hem bu olayın daha iyi anlaşılıp değerlendirilmesinin yapılabilmesi açısından, hem de doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, örneğin bir 1 Mayıs mitingi, bir Şili dayanışma günü tertiplemiş olan DİSK üst yönetiminin, bu olayda niye yalnız bir matem yürüyüşü ile yetinebildiğini daha iyi anlayabilmemiz açısından, olayın gerisi ve öncesi, buna bağlı olarak da muhtelif kesimlerin tutumları üzerinde biraz daha derinlemesine eğilebiliriz :

Bir süre önce Çark Başak'ın 16 Nisan günlü 5. sayısında Genel Başkan Behice Boran imzasıyla ve «Burjuvazinin Hesapları ve TİP» başlığı altında bir yazı yayınlanmıştı. Bu yazıda büyük burjuvazinin, CHP'nin, DİSK üst yönetiminin ve TİP'e karşı «DİSK çizgisi» ni savunup CHP'yi destekleyenlerin nasıl üstüste aynı çizgi üzerine düştükleri açıklanmış bulunuyordu; okuyucularımız hatırlayacaklar. Aynı doğrultuda tahlil ve değerlendirmeler Parti adına resmi konuşma ve yazılarda, partili yazarların makalelerinde de yapılmıştı ve yapılmaktadır. Ana çizgileriyle şöyle bir tablo oluşmakta :

Büyük burjuvazide MC'den umut kesen, CHP'yi iktidar almaşığı (alternatifi) olarak görmeye başlayan bir eğilim oluşup gelişmektedir. Bir kesimin şimdiden bu çizgiye gelmiş olduğu görülmektedir. Büyük burjuvazinin, MC'yi tutan ve tutmayan diye kabaca ikiye ayırd edilebilecek bu iki kesimi ekonomik konumları itibariyle birbirinden ayrılmaktadır. Tutanlar, tekstil, gıda sanayileri gibi ihracata dönük işkollarındaki büyük sanayicilerdir; tutmayanlar ise dış rekabetten gümrük duvarlarıyla korunan, iç pazara yönelik taşıt araçları, oto lastiği, makine sanayii gibi işkollarındaki büyük sermaye grubudur. (Özel sektörün bu iki kesimindeki ekonomik durum Y. Küçük, H. Mertoğlu ve C. Baysan'ın «Türkiye Kapitalizminin Ücret, Fiyat ve Kâr Tablosu» adlı incelemelerinde açıklanmıştır. Yürüyüş, Sayı: 60)

İşçi sınıfı ve diğer demokratik güçlere cepheden saldırı, baskı ve şiddet yöntemleri burjuvazinin ve MC iktidarının istediği sonuçları vermemekte, bu güçler sindirilip geriletilememektedir. Daha ince hesaplı bir politika güdülerek, işçi ve emekçi kitleler ve küçük burjuva aydınlar kesimi yanıltılmalı, aldatıcı «çıkış yolları» na yönlendirilmelidir. Kısacası, toplumun demokratikleşmesi doğrudan bastırılıp durdurulamıyorsa, dolaylı yoldan kontrol altına alınmalı, «güdümlü» hale getirilmelidir. Demokratik özgürlüklerden, emekçi haklarından yana çıkıp da, kapitalizmin dışına çıkmayı öngörmeyen, kendisini komünizme karşı en etkin engel olarak ileri süren, işçi ve emekçi kitlelerin bir ölçüde desteğine sahip ve onlara şimdilik bir «umut kapısı» gibi görünen, CHP, burjuvazinin bu isteğine cevap verebilir, burjuvaziye zorluklar çıkarmıyan, «çalışma barışı» nı sağlayan bir «özgürlükçü çoğulcu demokratik rejim» i gerçekleştirebilir. Burjuvazi şimdi bu hesabı yapmaktadır. Dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi bizde de burjuvazi, kendi öz partisi bildiği tutucu, gerici parti işleri yürütemeyince, sosyal demokrasiyi ikinci tercihi olarak kabul etmektedir.

CHP ise, büyük burjuvaziye ve ABD'ne teminat verme çabası içindedir. Bu konu da defalarca belirtildi. Ecevit'in Amerika gezisi dönüşünde CHP sözcüsü Özgür İnsan dergisinde ayağının tozuyla söylediklerine bakınız :

«Bülent Ecevit'in izlenimleri arasında ilginç bulduğumuz bazı gözlem ve değerlendirmelerini okurlarımıza aktarıyoruz.

«OLUR DA OLMAZ DA»

1. Kalkınma :

«Çünkü genellikle (azgelişmiş) ülkeler halkı, kapitalist yöntemle kalkınabilme ve bağımsızlıklarını sağlam ekonomik güvencelere kavuşturabilme bakımından zamanın ve koşulların elverişli olmadığı kanısındadırlar. Böyle düşünmekte haklı da haksız da bulunabilirler.»

2. İsrail Sorunu :

«Bir hükümet, İsrail'in Birleşmiş Milletler'den çıkarılmasını isteyebilir de, istemeyebilir de... Her ikisi de iyi kötü savunulabilir, tutarlı bir politika olarak görülebilir.»

3. Türkiye - ABD ilişkileri :

«Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefiki olmaktan veya olmamaktan söz etmiyorum. NATO'da kalmaktan veya kalmamaktan söz etmiyorum. Türkiye'deki Amerikan üslerini kapatmaktan veya kapatmamaktan söz etmiyorum.»

«Türkiye daha bir süre Amerika ile ilişkilerinde —müttefik kalsa da kalmasa da, ambargo kalksa da kalkmasa da, üsler açılsa da kapansa da— bazı güçlüklerle, bazı darboğazlarla karşı karşıya bulunacaktır.»

«Eğer Amerika kendi iç politik sıkıntıları nedeni ile uluslararası ilişkilerde yapması gerekenleri yapamaz duruma geldiği dönemlerde, kendi yapamadıklarını, dostlarının, müttefiklerinin bir ölçüde olsun yapabilmelerine olanak sağlayacak bir esnekliği, bir girişim ve hareket serbestliğini ve sorumluluk bölüşümünü, Batı topluluğu içinde sağlayamazsa, dünyada çok başka denge ve ilişkiler oluşabilir.

Bu çok başka denge ve ilişkiler insanlık için daha mı iyi, daha mı kötü olur, o başka bir sorun.»

Ecevit'in ABD izlenimleri olarak Özgür İnsan'a aktardığı görüşlerden alınan bazı bölümler bunlar.

CHP liderinin çeşitli konulardaki görüşlerini «açık» olarak yansıttığı söylenebilir.»

«Ecevit ne ölçüde açık?» (Özgür İnsan Dergisinin Eylül sayısından alıntıları yapan Yürüyüş, 7 Eylül 1976, sayı 74)

Bir kaç ay önce CHP Merkez Yönetim organında yeralan değişiklikten burjuvazinin duyduğu memnunluğu hemen ertesi gün İşveren Sendikaları Konfederasyonu başkanı dile getirmişti. Şimdi de örgüt yapısında «sol» muhalefet, gazetelerde haberleri sütun sütun çıkan yöntemlerle temizlenmektedir. Gençlik Kolları raporlarında yapılan ihbarcılık artık kongrelerde yüksek yetkililerin ağ-

zından tekrarlanmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki, kongreler döneminden CHP, kolu kanadı budanıp biçime sokulmuş, arınıp paklanmış olarak çıkacak, iç ve dış etkin çevrelere verilen teminat daha da perçinlenecektir.

Bu «teminat verme» açısından konumuza ilişkin çok ilginç bir husus, CHP'nin DİSK'in yas ilânı ve işçilerin giriştikleri protesto direnişleri karşısında aldığı tavırda kendini gösterdi. Yukarda olayın hikayesi yapılırken CHP'nin tutumu incelenmiş ve Ecevit'in açıklaması üzerinde durulmuştur. Bu açıklama hem dikine gitmek istiyen burjuvazi kesimine ve MC iktidarına bir uyarıdır, hem de CHP'nin tutumunun devlet otoritesini «çalışma barışı» nı gerçekleştirmeyi amaçladığını vurgulayarak burjuvaziye «teminat verme» dir.

Ecevit'in sık sık ve ısrarla tekrarladığı «iki büyük konfederasyon» nun işbirliği yapmaları çağırısı da aynı doğrultuda, burjuvazinin düşündükleri ve istedikleri doğrultusunda girişimlerdir. Bu çağırı gerçekleşseydi, veya ilerde gerçekleşirse DİSK yola getirilmiş, CHP işçi sınıfı üzerindeki etkinliğini onu yönlendirme yeteneğini kanıtlamış olacaktır. İşçi sınıfı üzerinde öylesine etkin ve yetenekli bir partiyi, sosyal demokrasiyi bir iktidar almaşığı olarak düşünmeye ve benimsemeye başlayan burjuvazi, işçi sınıfı hareketini ve demokratik gelişmeyi kontrol altına almakta, DİSK'i «ehlileştirme» de ona daha güçlü bir ölçüde güvenirdi.

Bu çağrı gerçekleşmedi, gerçekleşmesi için henüz vakit erkendi. Halil Tunç, CHP'nin Türk - İş'e en yakın parti olduğunu söylemişti, ama aynı anda bir takım çekimserlik kayıtları da olduğunu belirtmiş ve İcra Kurulu'ndan ne CHP, ne de DİSK ile yakınlaşma doğrultusunda herhangi bir karar çıkmamıştı. Türk - İş üst yöneticilerinin büyük kısmı MC'den yanaydı. Tunç'un kendisi de burjuvazinin tercihleri kesin açıklık kazanmadıkça ve iktidar değişikliğine yolaçacak görünmedikçe konumunu değiştirmezdi. Türk - İş içindeki sosyal demokrat sendikalar da ikircikliydiler ve sorunu AP'lilerle MHP'lilerin egemen olduğu İcra Kurulu'na havale etmeyi yeğlediler.

DİSK üst yönetimi de «ihtiyatı elden bırakmama» da dikkatli olmak zorundaydı. Çoktan beri işaret edegeldiğimiz, DİSK'i CHP'lileştirme, sosyal demokrat çizgiye tam oturtma politikasının sezdirmeden, keskin sosyalistlik sis perdesi altında yürütülmesi zorunluluğu vardı. Bu işin işçi kitlesinde yerleşmiş, geleneksel nitelik kazanmış olan on yıllık DİSK imajını yıkmadan başarılması gerekiyordu. M. Çulhaoğlu'nun çok güzel belirttiği üzere (Yürüyüş Sayı: 76), hep sağa kayıp solda görünme taktiğiydi bu. Oysa, DİSK yapısı içindeki sosyalistler ve uyanık, bilinçli işçiler üst yönetimin «el çabukluğu marifet» uyarınca kotarmak istediği işin çoktan farkındaydılar ve DİSK'i kendi kuruluş ilkeleri çizgisinde tutabilmenin mücadelesini veriyorlardı. DİSK'in tabanı bu mücadeleyi ve sosyalistlerin DİSK'in dışına atılmaları konusunda üst yönetimin hak hukuk tanımayan girişimlerini görüyor ve tabanda yönetime karşı bir yabancılaşma, bir güvensizlik oluşuyordu. Son protesto hareketlerinde işçilerin 15 - 16 Haziran hareketindeki gibi bir coşkuyu göstermemiş olmasında bu güvensizliğin de rolü oldu.

Artık işçilerimiz iyi biliyorlar veya öğreniyorlar ki, bugünkü DİSK eski DİSK değildir. Bugünkü DİSK söz konusu olduğunda, üst yönetimle örgüt kitlesinin durumu arasındaki ayrımı gözeterek tahlil ve değerlendirmeler yapmak gerekir.

DİSK liderliği hiçbir zaman sosyalist olmamıştır ama DİSK hareketinin zamanın TİP hareketiyle bütünleşmiş olması, liderliğin gönlündeki sosyal demokrat aslanın ortaya çıkmasını o sırada önlemiştir. 1970 öncesi TİP'teki sosyalistlerin, sosyalizmden sapmalara karşı verdiği mücadelede DİSK üst yöneticileri karşı saflarda ve sağda yer almışlardır. 1970 Ekim sonlarında toplanan 4. Büyük Kongre'ye ayrı bir liste çıkarıp seçimlere katılma kararıyla gelen Türkler, kendi kontrolü altında sandığı partili işçilerin ve sendika temsilcilerinin itirazı ve direnişiyle karşılaşınca bu girişiminden vazgeçmek ve Kongre'de yaptığı konuşmasında «DİSK ile TİP etle tırnak gibidir, birbirinden ayrılmaz» demek zorunda kalmıştı.

1971'de 12 Mart muhtırasının verilişinden sonra DİSK üst yönetimi muhtırayı ve yeni rejimi tutan bir bildiriye DİSK adına katıldı, TİP ise karşısındaydı. DİSK yönetiminin DİSK hareketini TİP'ten ayırmak, koparmak girişimi ilk olarak bununla açıkça ortaya çıktı. DİSK üst yönetimi 12 Mart döneminden kısa süreli tutukluluk dışında bir sıkıntıya düşmeden kurtuldu. Oysa başlarında süregiden bir dava da vardı üstelik, 16 Haziran olayları davası. Sıkıyönetim kalkınca sivil mahkemeye devredilmiş olan dava 12 Mart'tan sonra yeniden sıkıyönetim ilan edilince Ağır Ceza Mahkemesi de dosyayı yeniden sıkıyönetim savcılığına iade etti. Sıkıyönetim mahkemesi de görevsizlik kararı verdi. Sivil mahkeme ise bir kez verdiği karardan dönmedi. Uyuşmazlık mahkemesi de henüz kurulmamış olduğundan, dosya daha Af Yasası çıkmadan arşiv raflarının tozları arasına gömülmüş bulunuyordu. 12 Mart döneminde 26 gün de tutuklu kalan Türkler, tutukluluk dönemini şimdi şöyle anlatıyor :

«26 günlük bir tutuklama devremiz geçmiştir. Buna bir tutuklama mı demek, bir yerde misafirlik, tatil yapmak mı demek gerekiyor, bilmiyorum. Çünkü bu tutuklama ile ilgili olarak ifade alma, sorgu gibi bir işlem yapılmamıştır. Ve bunun ötesinde, çok sevdiğimiz Silahlı Kuvvetlerimiz ve onun kumandanları, bize tutukluluğumuzu hatırlatmayacak, en ince teferruatına kadar ellerinden geleni yapmaya çalışmışlar, bizi bir misafir, hem de bir büyük misafir şeklinde ağırlama politikası izlemişlerdir.»

(29 Eylül 1976, Cumhuriyet gazetesi)

DİSK üst yönetimi, 12 Mart rejimini, DİSK hareketini avaraya alarak geçiştirmeye çalıştı. TİP ise kapatıldı.

1973 Genel Seçimlerinde CHP en çok oy alan, milletvekili çıkaran parti oldu. «Umudumuz Ecevit» sloganı dört bir yanı sardı. Sol kanat da seçimlerde CHP'yi desteklemişti. DİSK üst yönetimine göre artık meydan boş sayılırdı, politikasını istediği gibi yürütebilirdi. Sosyalistlik adına DİSK'i CHP'lileştirmeye koyulabilir, «halk sektörü» nü açıkça savunabilirdi, öyle de oldu.

TİP'in 1 Mayıs 1975'te kurulması hesapları bozdu. Daha kuruluş evresinde Türkler karşı tavrını belli etti, ama pek de önemsemiyordu. DİSK'in gücü CHP'nin etkinliğiyle TİP hareketini ezer geçerdi. TİP hareketinin ezilip geçilemiyeceğini bilmek için sosyolojik bir anlayışa sahip olmak gerekliydi.

TİP daha baştan DİSK'in içinde etkin, kimisi DİSK'in kuruluşundan beri hareketin içinde yeralmış, mücadele vermiş sendikaların üst yöneticilerini de kapsamına alarak kuruldu. TİP'in kuruluşundan hemen sonra yapılan DİSK Genel Kongre'sinde sosyalistlerin önemli bir güç oldukları görüldü. Bunun üzerine DİSK üst yönetimi sosyalistler ve sosyalist sendikalara savaş açtı. Bu savaş şimdi amansız biçimde, her türlü «yöntem» caiz görülüp kullanılarak yürütülüyor. Sosyal - İş, Petrol Kimya - İş, Turizm - İş sendikalarına ve yöneticilerine yapılanlar ortada, biliniyor. DİSK üst yönetiminin bu savaşı, sözü geçen sendikalara zararlar verdiyse de bir yanıyla, DİSK üst yönetiminin iradesi dışındaki yanıyla, olumlu etkiler de doğuruyor. Olup bitenleri gören işçi tabanının gözü açılıyor, daha bilinçleniyor, sosyalistlerin safında yer alıyor. TİP'in gelişip güçlenmesiyle bu süreç de güçlenmekte, daha da güçlenecek. İşçi sınıfının sosyalist hareketini sendikal hareketinden ayrı ve uzak tutmaya kimsenin gücü yetmez. Büyük Burjuvazi, CHP ve DİSK üst yönetimi birbirine paralel olarak (belki de birbirleriyle el ele vererek?) Türkiye'de solu politik düzeyde CHP'de, ekonomik - sendikal düzeyde de sosyal demokratlaştırılan DİSK'te tutmak çabasındadırlar. DİSK'e bu işleri gördürebilmek için kitlelerdeki yerleşmiş DİSK imajını ve buna bağlı olarak DİSK'in sosyalist görüntüsünü korumak, koruyabilmek için de bu görünüşü abartmak gerekiyor. Bu noktada kendilerini sosyalizmin yeddi emini bilip CHP'nin solunda yasal bir partiye, TİP'e gerek görmiyenler, görmemekten öte karşı çıkanlar devreye giriyorlar. DİSK üst yönetimi artık sosyalistlik adına rahatça TİP'e karşı olabilir, TİP'lileri ve TİP'e yakın olanları DİSK'in dışına atmaya girişebilir, ruhsat verilmiştir. Böylece, büyük burjuvazi - CHP - DİSK üst yönetimi üçlemesine bir de bu sosyalizm havarileri ekleniyor. Nesnel olarak durum budur. Bu nesnel genel çerçeve içinde, her özgün olayda görüldüğü ve yukarıdan beri açıklanmaya çalışıldığı üzere DİSK'in son eylemine ilişkin olarak da taraflardan herbiri ve MC iktidarı kendi özel hesaplarına uygun bir tavır ve davranış içinde olmuşlardır.

Gerçeklik (realite) olayların görünümünde değil, özündedir; görünümün altındaki içeriktedir. Bilim, gerçekliği yakalamaya, kavramaya, açığa çıkarmaya yöneliktir, buna çalışır. Bilimi kılavuz ve yöntem olarak benimseyen sosyalistler de bu çabayı yapmak, olayların karmaşık, bulanık, değişken görüntüleri içinden gerçeği bulup çıkarmak durumundadırlar. Gerçekler ortaya serilip olup bitenlerin tam bir izahı yapılmadıkça sorunların çözümlenmesi yönünde doğru hareket edilemez.

Ele aldığımız konuya ilişkin olayların altındaki öze baktığımız zaman ortaya çıkan tablo, yukardanberi çizmeye çalıştığımız tablodur. Büyük burjuvazinin ve yandaşlarının ilerici sendikal hareketi tasfiye ederek işçi sınıfını güdümlü ve gerici bir sendikacılık anlayışı çerçevesinde hapsetme veya en fazladan sosyal demokrat çizgide tutmak girişimleri ve bu yoldaki yanıltma ve aldatma oyunları sökmeyecektir. İşçi sınıfımız gerek politik, gerek ekonomik hareketinde doğru çizgide ilerleyecek, tüm tasfiye, yanıltma, aldatma girişimlerini boşa çıkaracaktır. Ama bu, toplumsal gelişmenin doğal sonucu olarak kendiliğinden gerçekleşmiyecektir. Bilinçli, tutarlı, disiplinli bir mücadeleyi gerektirecektir. Bu mücadele verilmektedir ve verilmeye devam edecektir. Sosyalist işçiler sendikalarda, Partimiz işçi sınıfının politik hareketinde görev başındadır.

ULUSAL KURTUL
V
GEÇİŞ S

«EMPERYALİZMİN SÖMÜRÜ VE ETKİ ALANI, ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİ VE BU ÜLKELERİN GİDEREK BAĞIMSIZLIĞA KAVUŞMALARI DOLAYISIYLA DA SARSINTI GEÇİRMEKTE, DÜNYA, EMPERYALİST SİSTEM İÇİN GİTTİKÇE GÜVENSİZ DURUMA GELMEKTEDİR»

PARTİ PROGRAMI'NDAN

Çağımız, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır ve 1917 Ekim sosyalist devrimi ile başlamıştır. 1917 Ekim sosyalist devrimi, insanlık tarihinde yeni bir çağ açmıştır. Daha sonra yeni yeni ülkelerde sosyalizmin kuruluşu ile birlikte, sosyalizm, bir dünya sistemi olmuştur. Sosyalist ülkeler bugün sosyalist sistem olarak, dünya devrimci sürecinin belirleyici ögesini oluşturmaktadır.

Çağımızın kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı oluşu, yalnızca sosyalist devrimi gerçekleştirip sosyalizmin kuruluşuna geçen ülkelerin varlığı ile sınırlı bir olgu değildir. Sosyalist sistemle birlikte, başka olgular da çağımızın niteliğini ve yönünü belirlemektedir. İşçi sınıfının dünya ölçeğindeki mücadelesi ile ulusal kurtuluş hareketleri, çağımızın diğer belirleyici ögeleridir.

Ulusal kurtuluş hareketi emperyalizmle sömürülen ülkeler arasındaki çelişkiden kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi emperyalizm 19. yüzyılın sonlarında kapitalizmin anavatanı ülkelerde sermayenin ileri düzeyde yoğunlaşması ve toplulaşması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu düzeyde yoğunlaşan tekelci sermaye yeni kaynaklar ve yatırım alanları bulmak amacıyla, iç pazarın gelişmediği, nüfusun büyük çoğunluğunun tarımla uğraştığı ve emeğin çok ucuz olduğu, toplumsal gelişmenin geri aşamalarında bulunan ülkelere doğru yayılmaya başlamıştır. Tekelci sermayenin siyasal, askeri v.b. her türlü desteğiyle gelişen bu saldırısı geri ülkelerin ekonomik - politik - askeri araçlarla birer sömürge haline getirilmesiyle sonuçlanmıştır. Emperyalizmin sömürge sistemi bu şekilde oluşmuştur. Böylece sömürge ve yarı sömürgeler dünya kapitalist sisteminin bir parçası haline gelmiştir. Ancak emperyalist güçlerin, tekelci sermayenin bu ülkelerdeki egemenliği ve sömürüsü onları geriliğe mahkum etmiş, emperyalist sömürü ile bu ülkeler arasındaki çelişkiyi derinleştirerek ulusal kurtuluş devrimlerinin objektif temellerini hazırlamıştır.

Bu nedenle ulusal kurtuluş hareketleri objektif olarak emperyalizmi hedef almaktadır. Ulusal kurtuluş hareketinin her başarısı emperyalizmi geriletmektedir. İçe dönük yanıyla da demokratik hareketlerdir ve sosyalizme yönelmeye adaydırlar. Dolayısıyla bu hareket dünya işçi sınıfının doğal müttefikidir. Ulusal kurtuluş hareketleri dünya sosyalist sistemi ve kapitalist ülkeler işçi sınıfı ile birlikte dünya devrimci sürecinin bütününün bir parçasını oluşturmaktadır.

Gerçekten Dünya Sosyalist Sistemi, kapitalist Ülkeler İşçi Sınıfı ve Ulusal kurtuluş mücadeleleri birbirinden ayrı, bağımsız ya da kendi başlarına gelişen süreçler değildir. Tam tersine, aralarında bir birlik vardır, birinin gelişmesi ve yeni mevziler kazanması, diğerlerini ve bir bütün olarak dünya devrimci sürecini etkilemektedir. Dünya sosyalist sisteminin belirleyici etkisiyle bir bütün olarak dünya devrimci süreci gelişmekte, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinde ileri adımlar atılmaktadır.

Bu üç temel öge arasındaki birliğin somut örnekleri heran karşımıza çıkmaktadır. Emperyalizmin siyasi, askeri, ekonomik ve ideolojik mevzilerinden kopan bir ülke, emperyalist sistemin gerilemesine yol açarak, dengeyi emperyalist sistemin aleyhine değiştiriyor. Buna karşılık, dünya sosyalist sisteminin, gerek siyasal kurtuluş aşamasında gerek bundan sonraki aşamada azgelişmiş ülkelere uzattığı yardım eli, bu ülkelerin bağımsız siyasi ve ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Emperyalist - kapitalist ülkelerde işçi sınıfının mücadelesi, sömürülen ülkelerdeki direnişten yana çıkarak, emperyalist ülkelerin saldırgan gücünü kırmaktadır. Aynı şekilde, dünya sosyalist sisteminin varlığı, emperyalist ülkelerin azgelişmiş ülkeler halklarına karşı girişebileceği saldırılar karşısında caydırıcı bir rol oynamaktadır.

Bunlar dünya devrimci sürecini oluşturan ögelerin birliğinin bazı somut örnekleridir. Bu birlik, Türkiye İşçi Partisi programında «ulusal kurtuluş hareketleri ve devrimleri, objektif olarak, dünyadaki kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin bir parçasıdır» sözleriyle ifade ediliyor.

Bu nitelikleri ile, dünya devrimci sürecinin temel ögelerinden birini oluşturan ulusal kurtuluş hareketleri, geçmiş ve bugünkü konumu ile, üzerinde dikkatle durulması gereken bir nitelik taşıyor. Özellikle günümüzde, ulusal kurtuluş hareketlerinin niteliğine ilişkin abartıcı ya da küçümseyici görüşlerin ileri sürüldüğü bir ortamda, konuya ilişkin bazı temel kavramları açıklığa kavuşturmak gerekiyor.

Bunun için önce, sorunu tarihsel geçmişi içerisinde ele almakta yarar vardır.

20. YÜZYILIN BAŞLARINDA SORUNUN ELE ALINIŞI

Azgelişmiş sömürge ulusların dünya emperyalizmine başkaldırışları, yeni bir olgu değildir. Sömürgeleştirilmiş ya da yarı sömürge durumundaki ulusların mücadelesi ilk sosyalist devrim ile birlikte çağımıza damgasını vurmaya başlamıştır. Bu açıdan bakıldığında, başta sözünü ettiğimiz, bütünlük, çağımızın başından itibaren, dünya devrimci sürecinin belirleyicisi olarak ortaya çıkmaktadır.

O dönemin sosyalistleri de sorunu bu boyutları ile ele aldılar. Bir yandan ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketine ve o dönemde çok yönlü saldırı altında bulunan sosyalist ülkeye katkısı; öte yandan, sosyalist ülkenin ve kapitalist ülkeler işçi sınıfının kurtuluş hareketlerine gösterecekleri dayanışma sosyalistler tarafından enine boyuna tartışıldı.

Tartışmalar, ulusal kurtuluş hareketlerinin niteliği ve konumu konusunda ilk açıklıkları getirdi. Varılan sonuçlar özetle şöyledir :

Sömürge ve yarı sömürge uluslardaki kurtuluş hareketleri, **öz olarak** burjuva demokrat bir niteliğe sahiptir. Bu ülkelerin burjuvazisi, emperyalizmin ve yerli gericiliğin frenlerinden arınarak, bağımsız bir gelişme yolunun açılmasını isteyebiliyor. Emekçi halk sömürgeciliğin getirdiği barbarlık ve horlanmadan kurtulmak, sefalet çemberini kırmak istiyor.

Sosyalistler, hareketin bu anlamda burjuva demokratik niteliğini kabul etmekle birlikte, burada takılıp kalmadılar. Yaşadıkları dönemin koşullarını değerlendirdiler. Bu koşulların sonucunda, burjuva demokratik öze sahip bir hareketin, burjuva demokratik devrimlerden farklı bir niteliğe kavuştuğu saptandı.

Bunun açıklaması da şöyle: Emperyalizm, kökleri ile bu ülkelerin içine nüfuz eden bir sistemdir. Emperyalizm aşaması, kapitalist ülkelerde yol açtığı köklü değişikliklerle kalmamakta. Dünya ölçeğinde de değişik koşullar yaratmaktadır. Bu nedenle, emperyalizm öncesi döneme özgü burjuva demokrat hareketin, bu nitelikleri ile, emperyalizm döneminde herhangi bir ülkede yaşanması olanaksızdır. Sömürülen ülkeler söz konusu olduğunda ise bu ülkelerde emperyalizm, burjuvaziyi kendine tabi kılmakta ve kurtuluş hareketlerine ihanet edeceği nesnel koşulları yaratmaktadır. Bu nedenle sömürge ülkelerdeki burjuva demokrat hareket, geçmiş yüzyılların burjuva devrimlerine kıyasla, halk kitlelerinin belirleyiciliğini çok daha ön plana çıkarmaktadır. Buna karşılık, söz konusu burjuva devrimlerine kıyasla, burjuvazinin öncü ve belirleyici rolü ise daha geri plana itilmektedir.

Yine bu verilerin bir sonucu olarak, ulusal kurtuluş hareketleri, burjuva demokratik devrimlerin tersine, yer yer anti kapitalist bir nitelik de kazanabiliyorlar. Bir başka deyişle, bir toplumsal düzen olarak, kapitalizmin ortadan kaldırılmasını hedef alan ve bunun yollarını az çok bilen unsurlar hareketin içinde yer almaktadırlar.

Bu özellikleri nedeni ile, özünde burjuva demokrat bir nitelik ve bunu da aşma potansiyeli taşıyan kurtuluş hareketlerine, o dönemin sosyalistleri, **ulusal demokratik hareket** tanımını vermişlerdir.

Bilimsel sosyalizmin, ulusal kurtuluş hareketlerinin niteliği ve konumu konusunda getirdiği ilk açıklıklardan biri, budur.

ULUSAL KURTULUŞ SÜRECİNDE SİYASAL KURTULUŞ

O dönemin koşulları, ulusal kurtuluş sorununun ele alınış biçimi konusunda başka açıklıklar da getirmiştir.

Ulusal kurtuluş, sosyalizme geçişe dek uzanan bir **süreçtir.** Sömürge boyunduruğundan kurtulunup siyasal bağımsızlığın elde edilmesi, bu sürecin ilk aşamalarından biridir. Ulusal kurtuluş, siyasal bağımsızlığın elde edilmesi ile sona ermemektedir. Buna rağmen, 20. yüzyıl başlarının koşulları, siyasal bağımsızlık ve siyasal bağımsızlık için mücadele sorunlarını ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla, sosyalistler arasındaki tartışmaların odak noktasını da anti emperyalist mücadelede, siyasal bağımsızlık için verilen mücadelede sınıfların mevzilenmesi sorunu oluşturmuştur.

Siyasal kurtuluşu sağlayan ülkelerin bundan sonra izleyecekleri yolu tartışmak üzere, o dönemde iki deney vardır. Bunlar, orta Asya Cumhuriyetleri ve Türkiye'dir. Çarlık Rusya'sının sömürgesi durumunda bulunan, Türkistan, Kırgızistan gibi orta Asya Cumhuriyetleri Ekim devrimi ile sömürge boyunduruğundan kurtuldu. Türkiye, kurtuluş savaşından sonra siyasal bağımsızlığa sahip ulusal bir devlet oldu.

UŞ HAREKETLERİ
VE
SORUNU

> «DEVLET KAPİTALİZMİ İLE SOSYALİST İÇERİKLİ DEVLETLEŞTİRME VE DEVLET SEKTÖRÜNÜ AYIRAN TEMEL ÖLÇÜ, DEVLETİN VE DEVLET MÜLKİYETİNDEKİ İŞLETMELER SEKTÖRÜNÜN HANGİ SINIFIN VEYA SINIFLAR İTTİFAKININ KONTROL, DENETİM VE HİZMETİNDE OLDUĞUDUR, NE ÇEŞİT BİR İLİŞKİLER DÜZENİNİ AMAÇLADIĞIDIR.»
>
> PARTİ PROGRAMI'NDAN

Türkiye, kapitalist gelişme yoluna girdi. Türkiye deneyinin geçmişi ve bugünü bilinmektedir.

Buna karşılık, Türkiye'den çok daha geri durumdaki orta Asya Cumhuriyetleri, **kapitalist gelişimi atlayarak** sosyalizme yöneldiler.

Günümüzdeki sorunların özünü de bu iki farklı deney oluşturuyor. Gündemde olan sorun, bu farklı gelişime hangi faktörlerin yol açtığını ortaya çıkarabilmektir. Bu sorun, bugün de ulusal kurtuluş hareketlerine ilişkin sorunların odak noktasını oluşturmaktadır. Özü aynı kalmakla birlikte sorunun günümüzde ele alınışı bazı farklılıkları göz önüne almayı gerektiriyor. Bunlar şöyle: 1) 20. yüzyılın başlarından farklı olarak, dünya sosyalist sisteminin ortaya çıkması, ulusal kurtuluştan sosyalizme geçiş sürecini etkilemektedir; 2) Yine 20. yüzyıl başlarından farklı olarak, sömürgeciliğin yerini «yeni sömürgeciliğin» alması ve emperyalizmin gerileme döneminde olması ulusal kurtuluştan sosyalizme geçiş sürecini etkilemektedir.

Ulusal kurtuluş hareketi, günümüzde, emperyalist egemenliğin yeni biçimleriyle mücadele etmek gibi karmaşık bir görevle karşı karşıyadır. Emperyalizm, sömürge sistemi üzerindeki doğrudan egemenliğini kesin olarak yitirdikten sonra, sömürü ilişkilerini sürdürebilmek için «yeni sömürgecilik» adı verilen yeni bir politika yürütmeye başlamıştır.

Yeni - sömürgeciliğin temelinde, emperyalizmin geri ülkelerdeki sömürücü sınıflarla stratejik bir ittifak kurarak, sömürüsünü onlarla birlikte sürdürmesi yatmaktadır. Bunun için de çoğu kapitalist gelişmenin ilk aşamalarında bulunan bu ülkelerde dışa bağımlı bir burjuva sınıfının gelişmesine destek olunmakta, bu burjuvazinin ve diğer sömürücü güçlerin iktidarı alması desteklenmekte, ulusal kurtuluşun ilk aşamalarında öncülük görevi yapan, burjuvazinin milliyetçi kesiminin ve demokrat küçük burjuva kadroların iktidardan tasfiyesine çalışılmaktadır. İkinci olarak, güçlü bir burjuvazinin bulunmadığı ülkelerde, çoğunlukla küçük burjuvaziden ve köylülükten gelen iktidardaki ulusal ve demokratik güçler işçi sınıfına karşı düşmanca davranışlara itilmekte, proleteryanın politik gelişimi engellenmeye çalışılmakta, ulusal kurtuluş devriminin anti - kapitalist bir öz kazanması için çalışmaktadırlar.

Yeni sömürgeciliğin ekonomik alandaki uygulamalarına gelince. Geri kalmış ülkelere eskisi kadar doğrudan doğruya giremeyen tekeller bugün aynı şeyi tekelci devlet aracılığıyla dolaylı olarak yapmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla çok uluslu tekel birliklerinin yanı sıra, tekellerin politikalarını uluslararası düzeyde düzenlemekle görevli AET, OECD, Dünya Bankası, Para Fonu gibi «tekelci devlet birlikleri» ortaya çıkmıştır. «Yardım», ikili anlaşmalar, ortak yatırımlar gibi yollarla emperyalizmin kaybettiği insiyatif geri kazanılmaya çalışılmaktadır.

Son olarak geri ülkelerin bazılarının askeri bloklara sokulması, bu ülkeler arasında anlaşmazlıkların kışkırtılarak gerginliğin arttırılması, gerici rejimlerle yönetilen ülkelerin ilerici ülkelere karşı savaşa sokulması yeni - sömürgeci politikanın unsurlarıdır.

DENEYLER, VERİLER VE SONUÇLAR

20. yüzyıl başlarından bu yana, ulusal kurtuluş hareketleri, yeni boyutlar kazanarak sürüyor. Siyasal bağımsızlıklarına kavuşan Türkiye, Hindistan ve Çin'i birçok sömürge ve yarı sömürge ülke izledi. Dünya emperyalizminin sömürgeci sistemi çöktü. Emperyalizm, Asya'da büyük darbeler yedi. Hindiçini yenilgisinden sonra, Afrika'daki gerilemeler birbirini izledi. Bir çok genç ulus, emperyalizmin açık siyasal boyunduruğundan kurtularak dünya sahnesindeki yerini aldı.

Çok geniş kapsamlı genellemelerden kaçınmakla birlikte, ortada belirli sonuçlar çıkarmaya yetecek kadar deney vardır. Bu deneylerin

yani ulusal kurtuluş hareketi sürecinin ilk aşamasında, hareketin başarısı için proletaryanın öncülüğü mutlak bir zorunluluk değil. Türkiye, Hindistan, Afrika'nın genç ülkeleri, ve diğer bir çok ülke, siyasal bağımsızlıklarına proletaryanın öncülüğünde kavuşmadılar. Öznel koşullar bir yana, kimi ülkelerde böyle bir öncülük için en başta işçi sınıfının sayısal etkinliği olmak üzere nesnel koşullar bile yoktur.

Ancak, en az bu sonuç kadar geçerli bir başka sonuç daha var. Siyasal bağımsızlık, proletaryanın ve onun partisinin öncülüğünde de kazanılabilir ve böyle olduğunda, sosyalist devrimle anti emperyalist devrim çakışır, içiçe geçer ve bundan sonraki aşamada sosyalizme geçiş süreci başlar. Çin'in, Vietnam'ın ve Kore'nin, Küba'nın deneyleri bunu göstermektedir.

Sorun, çok açık olan bu iki sonuçla kapanmamaktadır. Ortada, değerlendirilmesi gereken bir çok başka deney bulunmaktadır. Bu deneyler yıllar önce siyasal bağımsızlığına kavuşup bu kez yeni sömürgeciliğin ekonomik, siyasal ideolojik ve askeri mevzilerine giren ülkelerle, bağımsızlıklarına yeni kavuşup sınıf mücadelelerinin ön plana çıkmaya başladığı genç ülkelere ilişkindir.

Bu noktada hemen bir saptama yapmak gerekmektedir. Bugün emperyalizmin ekonomik, ideolojik, siyasal ve askeri mevzilerine giren ülkelerin bir bölümü, siyasal bağımsızlıklarını uzun yıllar önce elde eden ülkelerdir. Örneğin Latin Amerika ülkeleri ve, Türkiye bu guruba girer. Bu ülkeler, bağımsızlıklarını yeni kazanan yakın geçmişin sömürge ülkelerine kıyasla çok farklı özellikler taşımaktalar.

En başta, bu ülkeler uzunca bir süredir emperyalizme bağımlı kapitalistleşme sürecinin içindedir. Gelişim çarpık ve dışa bağımlı bile olsa, kapitalizmi belirleyen temel göstergeler bu ülkelerde gözlenebilmektedir. Bu açıdan bu ülkeler diğerlerinden büyük farklılıklar gösterirler. Bu farklılıkları rakamlar düzeyinde göstermek mümkündür. Ancak rakamlardan da anlamlı olan, onları tamamlayan başka göstergeler de vardır.

Kapitalistleşmenin ortaya çıkardığı en önemli sonuçlardan biri şudur: Bu ülkelerde, siyasal gelişmenin belirleyici gücü olarak iki temel sınıf, burjuvazi ve proletarya ön plana çıkmıştır. Başka bir deyişle, alınan politik - ekonomik kararlarda, sınıf mücadelelerinde, sınıfsal davranışlarda burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişki belirleyici rol oynamaktadır. Diğer bütün çelişki ve ilişkiler, bunun yanında tali (ikinci derecede) kalıyor ve son çözümlemede bu çelişki tarafından belirleniyor.

Örneği açmak mümkün: Bağımsızlığına yeni kavuşan genç ülkelerde, emek - sermaye çelişkisinin ve bu çelişkinin kaynağı olan sınıfların billurlaşmaması bir yana, (çünkü bu ülkelerde işçi sınıfı gerek nitelik açısından gerekse sayısal olarak güçsüzdür) sömürücü sınıflar arasında belirli bir netleşme bile yoktur. Yani, egemen sınıflar arasında, belirli bir kesim, diğerlerine ekonomik ve politik bir üstünlük sağlamış değildir. Sanayi burjuvazisi, toprak sahipleri ve ticaret burjuvazisi arasından biri gelişimin belirleyicisi olarak henüz ön plana çıkmamıştır. Bu anlamda bir gelişkinlik söz konusu değildir. Buna karşılık, kapitalistleşmenin geliştiği ülkelerde, örneğin Türkiye'de, egemen sınıflar arasında, büyük burjuvazinin etkinliği ve belirleyiciliği açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Ekonomik ve siyasal gelişmeleri, son çözümlemede, büyük burjuvazinin çıkar ve tercihleri belirlemektedir.

Küçük burjuva aydın kesiminin işlevi de bu konuda ayrı bir göstergedir. Kapitalizmin çok geri bir düzeyde olduğu genç uluslarda, orta sınıf aydınlarının bağımsız girişimleri ve etkinlikleri hayli önemli iken, diğerlerinde orta sınıf aydınlar bağımsız işlevlerini yitirmiş durumdadır. Bunların yönelimini ve konumunu da burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişki belirlemektedir.

Farklılıklar üst yapı kurumlarında da kendini göstermektedir. Kapitalizmin gelişmediği ülkelerde milliyetçilik hatta din, yer yer anti emperyalist çıkış ve girişimler için bir hareket noktası oluşturabilirken, Türkiye'nin de içinde bulunduğu birinci grup ülkelerde, bu kurumlar bütünüyle emperyalizmin, yerli kapitalizmin, siyasal gericiliğin mevzileri içinde yer alıyorlar. Kapitalistleşmenin ulaştığı boyutlar, burjuvaziye, her türlü silahtan kendi çıkarları için yararlanabilecek deneyimi kazandırmış bulunuyor.

Bunlar, önemli veriler ve önemli göstergelerdir. Bu veriler ve göstergeler şu sonuca işaret ediyor: Kapitalistleşme sürecinde bir ölçüde de olsa belli bir yol almış olan ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu birinci guruptaki ülkelerin **sosyal** kurtuluşu, yani emperyalizmin nüfuz ve etki alanından çıkıp bağımsız gelişme yoluna girebilmeleri, ancak ve ancak işçi sınıfının siyasal iktidarda tayin edici güçte olması ile mümkündür. Bu ülkelerin kurtuluşu, ancak ve ancak sosyalist mücadele ve sosyalist devrim ekseninde gerçekleşebilir. Gerçi, bütün ülkeler için böyledir. Ancak, bu ülkelerde şu anda gündemde olan temel çelişki emek sermaye çelişkisidir. Bu ülkelerde şu anda gündemde olan mücadele ve çözüm de sosyalizm eksenindedir.

Bir başka deyişle, bu ülkelerin önündeki sorun, kapitalist geliş-

FAŞİZME GEÇİT YOK

Genel Başkan Behice Boran'ın son Profilo olayları nedeniyle basına verdiği demeç

«MC iktidarı ve sınıfsal dayanağı tekelci büyük sermaye DGM'lere ilişkin kanun tasarısı vesilesiyle demokratik hak ve özgürlüklere dolu dizgin hücuma geçmişlerdir. Bunlar ne derece dillerinden «özgürlükçü demokrasi», deyimini düşürmüyorlarsa o derece aslında özgürlüklere, emekçi halkın ekonomik / sosyal haklarına düşmandırlar. Demirel «mala zarar vermekten» dem vurmaktadır. Kim sebep oluyor bu zarara? Kendilerinin uyguladığı politika. Asıl soru da şu: «mala zarar» önemli de cana kıyma, işçilerin hayati hak ve çıkarlarını gasbetme önemsiz mi? Demirel ve büyük sermaye için hiç kuşkusuz öyle. Demirel bu demeciyle; Profilo patronu, işçileri ekmeğinden ve canından eden saldırılarıyla, «malı», insan hayatından ve haklarından üstün tuttuklarını bir kere daha gösterdiler.

Büyük sermaye son günlerde işçi sınıfına savaş açma konusunda aldığı kararları şimdi uygulamaya geçmiştir. Profilo olayı bu genel stratejinin somut bir uygulamasıdır. Demirel de sermaye diktatörlüğünün hukuksal kılıfı DGM kanununu Meclis'ten çıkartmak için canını dişine takmış uğraşmaktadır. Bu saldırı ve uğraşlar hezimete uğramaya mahkumdur. Türkiye'deki demokratik gelişme, işçi sınıfımızın demokratik hak ve özgürlükleri savunmada kararlılığı onların getirmek istedikleri rejimi kursaklarında bırakacaktır. Faşizme geçit yok.»

PARTİ ÖRGÜTLERİ VE BASIN

Partimiz kurulduğundan bu yana, il ve ilçe örgütlerimizin bulundukları çevrelerde halkın somut sorunlarıyla ilgilendiklerini, yol gösterici olduklarını ve çevreleriyle nasıl bütünleştiklerini Çark Başak'ın geçmiş sayılarında bir çok kez okuduz. Arkadaşlarımız çevrelerindeki olayları, sorunları yakından izliyorlar. Grevler'e gidiyor, grevci işçilerle dayanışma içinde davranıyorlar. Kendi yörelerindeki somut sorunları inceliyor, grevlerden taban fiatlarına kadar bütün bu olayları partili olarak değerlendiriyor, görüşlerini bildiriler dağıtarak, mahalli gazetelere yazarak, toplantılar düzenleyerek belirtiyorlar.

Giresun il örgütünün Bulancak Tuğla işçileri grevindeki, Ordu il örgütünün Belediye işçileri grevindeki davranışları, Giresun İl Örgütü'nün 1 Mayıs kutlamaları ve bildiri dağıtımları, İstanbul İli Kartal İlçesi'nin bildirisi, İzmir İl Örgütü'nün tütün işçilerine dağıttığı bildiri ve 29 Mayıs'ta düzenlediği kapalı salon toplantısı, İstanbul İl Örgütünün faşist komandoların Bursa'da Tofaş işçilerine saldırıp Muammer Çetinbaş'ı öldürmeleri üzerine yayınlayıp dağıttığı bildiri ve daha bir çoğu bu çalışma biçiminin güzel örnekleridir. Yerel örgütlerimizin bildiri, demeç ve basın bültenlerinin bir kısmı Çark Başak'da yer aldı.

Elbette bütün yerel parti örgütlerinin yayınladıkları bildirilerin ve partili olarak gösterdikleri doğru çalışma biçiminin Çark Başak'ta yer alabilmesi mümkün değil. Çark Başak, partililerin Çark Başağın en iyi muhabiri, en iyi dağıtımcısı, en iyi okuyucusu olarak davranıp, haber alma ve bilgilendirme görevlerini de yerine getirerek Parti Genel Merkezine ulaştırdıkları bu haberleri Sosyalistçe bir yarışma anlayışının ürünleri olarak değerlendiriyor.

Yerel örgütlerimizin çevrelerindeki sorunlara karşı bu denli duyarlı olmaları, önemli olaylar, hareketler karşısında anında partinin görüşlerini kitlelere ulaştırmak için çeşitli yolları denemeleri, bu yolda mahalli basının olanaklarını değerlendirmeleri Partinin sesini duyurmak, görüşlerini ve önerdiği çözümleri kitlelere mal etmek açısından çok yararlı olmaktadır ve bu tavır yaygınlaştırılarak sürdürülmelidir.

Eskişehir İl Örgütümüz de bu alandaki çalışmalarıyla örnek alınacak bir işleyişte. Öyle ki yerel basın İl Örgütümüzün çalışmalarından söz etmeden geçemiyor. Geçtiğimiz ay peş peşe bir çok kez Eskişehir İl Örgütümüzün açıklamaları yerel basında geniş biçimde yer aldı. Bölgedeki grevlerin desteklenmesinden 1 Eylül barış gününün anlamına ve Eskişehir'in düşman işgalinden kurtuluşunun önemine dek İl Örgütümüzün bir çok konudaki görüşleri, gazetelerde önemli haberleri oluşturdular. Yukarıdaki klişe son günlerdeki Eskişehir gazetelerinin başlıklarından bazılarını gösteriyor.

sonolay

Eskişehir

Isı cihazları fabrikasında direniş yapan

11 işçi kovuldu

TİP İlçe Temsilcileri

YENİHABER

Sakarya

Sarıcakaya T.İ.P İlçe Başkanı Gökalp:

12 Eylül 1976 Pazar günü Eskişehir İl Merkezinde düzenlenen «İlçe Temsilcileri» toplantısına, bu ilimize bağlı tüm ilçelerin temsilcileri katıldılar. İl Başkanı Vedat Baranoğlu, yerel basında da geniş bir biçimde yer alan konuşmasında özetle şunları söyledi :

«.........

Ülkemizde faşizan baskılar her gün artmaktadır. Gençler, işçiler, ilericiler ve sosyalistler sokaklarda dövülmekte, kurşunlanmakta ve öldürülmektedir. Doğu'da ırkçı ve şoven baskılar yapılmaktadır. Bütün bu baskı ve terörün gayesi işçi ve emekçi sınıfların uyanışlarını engellemek içindir. Son günlerde Türkiye'nin bir çok yerinde patlak veren olaylar ve özel olarak Eskişehir'de TÖB - DER lokaline ve Dost kitabevine yapılan saldırı hakim sınıfların oyunudur.»

«.........

Türkiye'de Sosyal Demokrat Hareket olarak gözüken CHP işçi ve emekçi sınıfların demokrasi mücadelesinde, bağımsızlık mücadelesinde doğru tavır almamaktadır. CHP kapitalist düzenden yanadır ve dış politika konusunda da hatalı tutum içindedir. Türkiye İşçi Partisi hareketi ile, yani sosyalist hareket ile CHP hareketi ayrı ayrı şeylerdir. Ülkemizin durumunda artık işçi ve emekçi sınıfların uzun süre sosyal demokrat hareket ile geçirecek zamanı yoktur. Artık bağımsız sosyalist hareketin il il, ilçe ilçe, köy köy başını kaldırması, örgütlenmesi gerekir.

Türkiye İşçi Partisi bu doğrultudan hareket ederek ve demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin bir bütün ve bir birinden ayrılmayan mücadele türleri olduğunun bilinciyle örgütlenmektedir. Ülke düzeyinde hızla ve doğru bir biçimde örgütlenen Partimiz bizlerin kararlı ve inançlı mücadelesi ile bayrağını yükseltecektir.

Bugün Partimizin çeşitli kademelerinde görev alan bizler bu inanç içindeyiz. Yılmadan ve baskılara boyun eğmeden yapacağımız demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesiyle işçi ve emekçi sınıfların zaferine ulaşacağız. Böyle bir hareketin içinde olmak, yani Partili olmak bir şereftir. Parti uğraşımız şan ve şöhret için değildir. İşçi ve emekçi sınıfların yanında olmaktır. Birlik ve beraberlik içinde yapacağımız mücadelemizde başarıya ulaşacağımız kesindir.

Yaşasın Partimiz.»

3. İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISI

Üçüncü İl Temsilcileri Toplantısı, Partinin yaz ayları örgütlenme kampanyasının başarı ile sonuçlandırıldığı, aynı zamanda Parti kongreleri hazırlıklarına başlandığı bir dönemde yapılmaktadır.

Diğer yandan, çok önemli sosyal ekonomik ve politik gelişmelerin yer aldığı bu dönemde yapılacak olan İl Temsilcileri Toplantısı Partinin parti çalışmaları açısından olduğu kadar bu açıdan da önem ve değer taşımaktadır. Bunu gözönünde tutan Başkanlık kurulumuz, bu toplantıya tüzük uyarınca katılacak olan Merkez Yönetim Kurulu üyeleri ve İl Başkan ve Sekreterleri ile birlikte bütün İlçe Başkan ve Sekreterlerinin, (veya bunlardan birinin katılamaması halinde yönetim kurulunun kendi üyeleri arasından o toplantıya katılmakla görevlendireceği arkadaş) İl ve İlçe Parti Temsilcilerinin, Merkez Disiplin Kurulu Başkan ve Üyelerinin ismen çağrılı olarak toplantıya katılmalarına karar vermiş bulunmaktadır.

Tüzüğümüzün 24. maddesinde «Demokratik Merkeziyetçilik» ilkesinin somut uygulama biçimlerinden biri olarak da yer alan İl temsilcileri toplantısına gerek ismen çağrılı olan ve yukarıda görevleri belirtilen arkadaşların gerekse Tüzükte sayılarak bu toplantıya katılacakları belirtilen arkadaşların eksiksiz katılmaları gerekmektedir.

Daha önceki iki İl Temsilcileri Toplantısından da edinilen deneyler bize bu toplantıların Parti karar organları ile Parti örgütlerinin uyum içinde çalışması açısından ne kadar yararlar sağladığını göstermiştir. Bu bakımdan arkadaşlarımızın toplantıya gereken önemi verecekleri ve bütün örgütlerimizin eksiksiz temsil edileceği açıktır.

Toplantı 9 Ekim 1976 günü saat 15.00 de Ankara'da Çağdaş Sahne salonunda başlayacaktır. Genel Başkanımızın yurt ve dünya olaylarını inceleyen ve parti görüşlerini açıklayan konuşması ile açılacak olan toplantının bu bölümüne konuklar da katılabileceklerdir.

Cumartesi akşamı bütün arkadaşlar Ankara İlimizin hazırlayacağı Parti gecesinde bir arada olacaklardır.

Pazar günü aynı salonda devam edecek olan toplantının gündeminde İlçe ve İl kongreleri hazırlıkları ve «Partinin yurt çapında etkinliğini arttıracak ve örgütünü genişletecek yönde ve örgütle ilgili dilekler» yer almaktadır.

Toplantıya gelecek arkadaşlarımız cumartesi öğleden önce veya daha evvel Ankara İl Merkezine gelerek veya telefon ederek ilişki kurabilir ve salonun adresini öğrenebilirler. Ankara İl Merkezi, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 42/3 Ankara adresindedir. (Maltepe camiinin karşısında). Telefon numarası 29 37 45'dir.

«G — İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISI

«Madde 24 — İl temsilcileri toplantısı; Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, İl başkanları ve sekreterleri veya bunların birinin yokluğunda il yönetim kurullarının o toplantı için kendi üyeleri arasından seçtiği bir üye ile yapılır. Henüz il örgütü kurulmamış illerde, önce kurulmuş 2 ilçenin başkanları da bu toplantıya katılır. Bunların dışında Genel Başkan ve Merkez Yönetim Kurulu, yapılacak toplantıda konuşulacak konuları göz önüne alarak partili bakan ve T.B.M.M. üyeleri, partili bilim adamları, partili kitle örgütleri yöneticileri, Genel Merkez görevlileri, Parti temsilcileri, merkez büroları üyeleri... gibi görüşlerini belirtmelerinde yarar umduğu başka Parti üyelerini de o toplantıyla sınırlı olmak kaydıyla ismen toplantıya çağırabilir.

«İl Temsilcileri toplantısı yılda 2 defa Merkez Yönetim Kurulu'nca saptanan yer, gün ve gündemle yapılır. Başkanlık Kurulu veya Merkez Yönetim Kurulu'nun isteği ile olağanüstü toplantılar da yapılabilir.

İl temsilcileri toplantısında, Parti'nin yurt çapında etkinliğini artıracak ve örgütünü genişletecek yönde ve Örgüt'le ilgili dileklerle, toplantıya çağıran Kurul'ca görüşülmesinde yarar umulan konular görüşülür.» (TİP tüzüğünden)

Ulusal Kurtuluş Hareketleri ve Geçiş Sorunu

«Baştarafı orta sayfada»

meyi bütünüyle **atlamak** değil, varolan kapitalist üretim ilişkilerini **aşmak** ve «sosyalizme giden yolları» açmaktır.

BAĞIMSIZLIKLARINA YENİ KAVUŞAN ÜLKELER VE KAPİTALİST OLMAYAN YOL

Kapitalist gelişimin atlanması, ikinci grup ülkelerin geleceğine ilişkin bir süreçtir. Kapitalist olmayan yol da, bu sürece ilişkin bir kavramdır.

Başta verdiğimiz örneğe dönelim. Orta Asya Cumhuriyetleri, kapitalizmin gelişmesi bir yana, yeterince çıkmadığı koşullara sahipti. Sosyalist düşünce, bu ülkelerin sosyalizme ulaşabilmeleri için önce kapitalist gelişimin tamamlanması gerektiğini ileri süren görüşü reddetti. Sosyalist ülkenin yardım ve destekleri ile, ve ülkenin yoksul kitlelerine dayanılarak, doğrudan sosyalizme geçilebileceğini ileri sürdü. Deneyler, bu görüşü haklı çıkarmıştır.

Ancak, Orta Asya Cumhuriyetleri ve Moğolistan'a ilişkin bu deneyler, üzerinde önemle durulacak bazı noktalara sahiptir. Bunlardan birincisi, bu ülkelerde, **yoksul halkın iktidarı, işçi sınıfı ideolojisine ve sosyalist ülkenin desteğine dayanarak** kapitalizmin olağan gelişimini durduracak **bütün** önlemleri uygulamıştır. Tarım kesiminde kendiliğinden mülksüzleşme değil, kooperatifleşme ve giderek kollektifleştirme gerçekleştirilmiştir. Büyük işletmeler ve bankalar **bütünüyle** halkın denetimine geçmiş, özel sermaye birikiminin kaynaklarının kurutulması ve mevcut özel birikimin denetimi ve sermayeleşmemesi için gerekli bütün önlemler alınmıştır. Mevcut orta büyüklükteki işletmeler bile işçilerin denetimine bırakılmıştır. Bu kapitalist gelişimin atlanarak sosyalizme geçişin bir örneğidir.

Günümüzde, bağımsızlıklarına yeni kavuşan ülkelerin, kapitalist aşamayı yaşamadan sosyalizme geçişini öneren «kapitalist olmayan yol» kavramı da özünde buradan kaynaklanmaktadır.

Geçmişin ve günümüzün deneylerinden hareket ederek, kapitalist olmayan yol konusunda bazı sonuçlara ulaşmak ve bunları şöyle özetlemek mümkündür :

1) Kapitalist olmayan yol, kapsam olarak, kapitalistleşmenin henüz ortaya çıkmadığı, ya da çok ilkel aşamalarda bulunduğu ülkelere ilişkin bir süreçtir.

2) Kapitalist olmayan yol, siyasal kurtuluş aşamasını sosyalizme geçiş aşamasına bağlayan bir **ara süreçtir.** Kendi başına bir «üçüncü yol» ya da ayrı bir «sosyalizm modeli» değildir.

3) Siyasal bağımsızlığın kazanılması, ekonomik alanda bazı girişimleri de beraberinde getirir. Örneğin sömürgecilerin ya da emperyalistlerin ve onların işbirlikçilerinin elindeki bazı büyük işletmelerin, madenlerin devletleştirilmelerini getirir. Bu, kapitalist olmayan yolun, **sosyalizme yönelik bir ara süreç** olarak izlenebilmesi için gerekli koşullardan bir bölümünü yaratır.

4) Bir bölümünü yaratır, çünkü asıl belirleyici koşul, siyasal iktidarın sınıf niteliği ve bileşimidir. Ülkedeki mevcut işçi sınıfının ve onun bağımsız ideolojisinin ağırlıkta olmadığı ya da paylaşmadığı bir siyasal iktidarın, sosyalizme yönelik bir süreç olarak kapitalist olmayan yolu izlemesi mümkün değildir. Tersine, geçmişte Türkiye'de olduğu gibi, gerçekleştirilen millileştirilmeler, izlenen devletçilik politikası, kapitalizmin güçlenmesinden, özel sermaye birikiminin gelişmesinden, kısacası kapitalizmin yerleşmesinden başka bir sonuç vermeyecektir.

5) Nitekim, bugüne kadar olan deneyler, işçi sınıfının paylaşmadığı bir iktidarın, işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesine bile olanak tanımayan bir devletin, tam yol kapitalizme ilerlediğini göstermektedir. Mısır'daki son gelişmeler bunun en canlı örneğidir.

6) İşçi sınıfının ağırlığını taşımayan küçük burjuva ya da burjuva nitelikli siyasal iktidarlar kapitalist gelişimi gözlerden uzak tutmaya çalışmakta ya da küçük burjuva nitelikleri nedeniyle gerçekten inanarak, «bağımsız bir üçüncü yol» izlediklerini savunmaktadırlar. «Gana sosyalizmi», «Mısır sosyalizmi», «Arap sosyalizmi», «Endonezya sosyalizmi» gibi kavramlar geçmişte ve bugün bu iki nedenden biri ya da her ikisi sonucunda ileri sürüldüler. Bu «sosyalizm» lerin gerçek içeriği, bugün açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır. Ya izlenen yolun gerçek niteliği ortaya çıkmıştır; ya da burjuvazinin karşı girişimleri sonucunda, işçi sınıfı temeline dayanmayan bu rejimler yeniden emperyalizmin dümen suyuna girmişlerdir.

çalışma ekipleri, parti yapısının temel taşlarıdır.

BİLİMSEL SOSYALİST KLASİKLERİN İNCELENMESİ

Hiç şüphesiz ki ideolojik yetişkinlik, parti eyleminin başarısı için temel koşullardan biridir. Bu herkesin bildiği ve söylediği bir doğrudur. Yine herkesce bilinen bir doğru daha var. O da, ideolojik yetişkinlik için bilimsel sosyalizmin klasiklerini incelemek zorunluluğudur.

Bilimsel sosyalizmin klasiklerinin önemli bir bölümü, belli bir tarihsel dönemde ve kendi özgün koşulları içinde işçi sınıfı partisinin karşılaştığı sorunlar, bu sorunlara karşı verilen mücadeleler ve çözümlemelerini içermektedir. Bu nokta son derece önemlidir. Çünkü pek çok kişi ya da grup tarafından, ideoloji sınıf mücadelelerinden soyutlanmış olarak ele alınmaktadır. Ve bu nedenledir ki, klasiklerin öğrenilmesi, bunlar içindeki özlü deyişlerin ezberlenmesi ile eş anlamlı olarak görülmektedir.

Bu yaygın tutum, ideolojik çalışmayı çok yüzeysel ve sığ bir anlayışa hapsetmektedir. Bu tutumda olanlar için bunca zengin kaynak, anlaşılamayan, yararlanılamayan bir bilgi yığını olarak kütüphanelerde kalmaktadır.

Bilimsel sosyalizmin klasikleri; uluslararası işçi sınıfının sosyalist mücadelesinin, bu mücadelenin zengin deneylerinin, başarılarının ve başarısızlıklarının kendi tarihsel ve özgün koşulları içerisinde değerlendirilmesine dayanmaktadır. O halde işçi sınıfı ideolojisi günlük hayattan, partinin karşılaştığı somut sorunlardan kopuk, ondan ayrı bir bilim değildir. Bu anlamda ideolojik çalışma, parti eylemine sıkı sıkıya bağlı ve son derece somut bir çalışmadır. Parti eyleminin karşılaştığı sorunlardan kaynaklanır ve onların pratikte çözümlemelerine yöneliktir. Partinin politik çözümlemeleri ve pratik çalışmaları ile içiçe geçmiştir.

Bilimsel sosyalizmin kitlelerin eylemleriyle maddi bir güce dönüşebilmesi, partinin bir bütün olarak ideolojik yetişkinliğine bağlıdır. İdeolojik yetişkinlik, parti eyleminin doğru olarak konulabilmesi ve kitleler içinde etkin olabilmesi sonucunu yaratacaktır. Parti olmadan yaygın bir ideolojik çalışma geliştirilemeyeceği gibi, ideolojik mücadele olmadan da parti eyleminin başarısı mümkün değildir.

Hiç şüphesiz ki işçi sınıfı ideolojisi bilimseldir. Bilimin ve teknolojinin gelişmesinin yarattığı sonuçlarla zenginleşmektedir. Ancak bilimsel sosyalizmin zenginleşmesi sadece bilimin ve teknolojinin gelişmesiyle sınırlı değildir. İşçi sınıfının yükselen boyutlardaki örgütlü mücadelesi, bilimsel sosyalizmi zenginleştiren, tayin edici sonuçlara ulaştıran temel kaynaktır. Bu bakımdan ideolojik çalışmayı, uluslararası işçi sınıfı hareketinin geliştirdiği teorik ve pratik çalışmalardan ve kendi somutumuzda parti eyleminin karşılaştığı sorunlardan bağımsız olarak düşünmek, parti dışına itmekten başka anlama gelmeyecektir.

Bilimsel sosyalizmin klasiklerini o tarihsel dönemde ve o ülkede işçi sınıfı mücadelesini, onun simgesi olan partiyi ve partinin mücadele odaklarını bilmeden kavrayabilmek olanaksızdır. Ancak böylesi bir çalışma, inceleme sonucunda klasikler, işçi sınıfının bu evrensel kazanımları, bize kendi mücadelemiz bakımından klavuz rolü oynayabilirler.

Örneğin bir «sağ ve sol sapma» yı öğrenebilmek o tarihsel koşullarda bu sapmaların sınıfsal, örgütsel ve ideolojik konumu, parti hareketine karşı somut tavırları, parti eylemine ilişkin çözümlemeleri vb. konularda bilgi sahibi olmakla mümkündür. Ayrıca bu kaynaktaki enternasyonalist özün çıkarılabilmesi de böyle dikkatli ve sistemli bir incelemeyi gerektirir.

Yine bunun gibi parti hareketinin karşılaştığı sapmaları; bunların partiye karşı yönelttikleri eleştirileri, somut tavırları, sınıfsal kaynakları ve politik sonuçlarıyla birlikte ele alarak değerlendirmek gerekir. Ancak bu suretle sapmaların sınıfsal içeriği, işçi sınıfı hareketine karşı bölücü ve yıkıcı konumları ve bütün bunların nedenleri anlaşılabilir. Ve böylece bir klasik, eylemimiz için ideolojik, politik ve örgütsel kazanımlarımızda yararlandığımız bir kaynak olabilir.

Toplumların evrensel gelişme yasalarını öğrenmek, geçmiş toplum biçimlerini, ve bu toplumlar içindeki sınıfsal mücadeleyi özümlemek, şimdi vermekte olduğumuz sınıf mücadelesi için büyük önem taşımaktadır. Yani ekonomi politik öğrenmeliyiz. Ancak bu çalışma, toplumların evrensel gelişme yasalarını öğrenmekle bitmez. Parti eyleminin başarısı için bu evrensel yasaların kendi toplumumuz içinde nasıl işlediğini araştırmak ve tesbit etmek zorundayız.

Konuları uzatmak mümkün, ancak burada üzerinde durulan nokta şudur: Klasikler bir defada okunup bırakılacak kitaplar değildir. Tersine, yukarıda kısaca değindiğimiz gibi sürekli başvuracağımız kaynaklardır.

İdeolojik yetişkinlik için klasikleri öğrenmenin zorunluluğu bilinen bir gerçektir, demiştik. Ancak klasikleri incelemek için kendi tercihimizle belli bir sıralama yapmak yerine, parti eyleminin karşılaştığı sorunların çözümüne ilişkin «seçme» ler yapmak daha doğru ve tutarlı bir yoldur.

İdeolojik mücadelenin örgütlü bir mücadele ve örgütlü bir yetişkinlik olduğu göz önüne alınırsa, konuların seçiminde partinin örgütsel çalışmasına uygunluk bir kez daha ortaya çıkar.

Örneğin, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne karşı yoğun kitle direnişlerinin yapıldığı bu günlerde; devlet, siyasi iktidar, faşizm, tarihte ve günümüzde faşist yönetimler, vb. konularını kapsayan bir araştırmada pek çok klasik eser konuyu bütün boyutlarıyla öğrenmemizde esaslı birer kaynak olacaktır.

Faşizm hakkında edinilen bu bilgiler, MC'nin faşist tırmanışı, büyük burjuvazinin hesaplarının açığa çıkarılması ve bunlara karşı etkin bir mücadele sürdürülmesinde güçlü bir ideolojik ve politik donanım sağlayacaktır.

Yine bunun gibi, DİSK'in DGM'ye karşı direnişi konu alınarak; sendikalar ve parti ilişkisi, partinin demokratik kitle örgütlerinde görevleri, sendikalar eliyle yürütülen demokratik mücadelenin başarısının partinin politik çizgisiyle uyum içinde olmasına bağlı olduğu vb. gibi konularda bilimsel sosyalizmin klasiklerine kadar uzanan bir araştırma kalıcı sonuçlar verecektir.

Toplum hayatının tüm karmaşık sorunlarını öğrenmek, çözümlemeler yapmak ve eylemler geliştirmek gibi yoğun bir çalışmayla karşı karşıya olan partinin, bütün bu işleri başarabilmesi ancak bunların tümüne yönelik örgütlenmesini gerçekleştirebilmesiyle mümkündür. Bu halde dahi parti, öncelikler saptamak zorundadır. Bu durum, partinin tüm pratik çalışmalarında olduğu gibi ideolojik çalışmalarında da gerçekçi bir tutumdur. O halde, parti örgüt birimlerinin ve bağlı üyelerinin eğitim çalışmaları da partinin tüm çalışmalarıyla birlikte ve atbaşı gidecektir. Büyük pratik becerileri olan ama ideolojik gelişkinliği çok cılız olan bir parti düşünülemez. Ya da bunun tersine olarak çok yüksek bir ideolojik seviyesi olan ama pratik becerileri gelişmemiş bir parti olamaz. Her iki çalışma da birbirine bağlı ve birbiri içinde yükselecektir.

İdeolojik çalışma konularını parti eyleminin dışından seçmek, bu çalışmayı hayattan kopuk akademik bir çalışma haline dönüştürür. Bu nedenle ideolojik çalışmayı partinin pratik çalışmalarından koparmak mümkün değildir. Ve yine bu nedenle ideolojik çalışma parti çalışmalarının temelidir.

İdeolojik çalışmada ilke olarak tutumumuz; klasiklerin okunmasından, parti eyleminin değerlendirilmesine, gündelik basının eğitim malzemesi olarak kullanılmasına kadar tüm eğitim çalışmalarını parti eylemine sıkı sıkıya bağlı tutmaktır. Partinin ideolojik yetişkinliği ve pratik becerisi ancak bu ilkesel tutumumuzdaki titizliği koruyarak gelişecektir.

Özetlersek :

1 — İdeolojik çalışma partinin diğer çalışmalarından arta kalan vakitlerde sürdürülecek bir çalışma değildir. Partinin tüm çalışmalarıyla birlikteliği titizlikle korunmalıdır.

2 — İdeolojik inceleme konularının seçilmesi ve klasiklerin incelenmesi için yapacağımız sıralamada, örgütün ve tek tek üyelerin ideolojik gelişkenliğine bağlı olarak, parti eyleminin ve toplumsal gelişmelerin çözümlenmesi esas alınmalı, «bağımsız» seçmelerden kaçınılmalıdır.

partili,çark başakın en iyi muhabiri,en iyi dağıtımcısı ve en iyi okuyucusudur.

ULUSLARARASI SENDİKAL HAREKETİN BİRLİĞİ VE DSF

«Dünyanın bütün işçilerinin birliği, en sağlam temele, çıkar ve mücadele ortaklığına dayanır.

Çeşitli uluslardan işçilerin birliğinin en genel şekli ekonomik çıkar ve mücadele birliğidir. İşçilerin ücret ve yaşama koşullarını savunmak, iyileştirmek için yürüttükleri kavganın ortaklığıdır. İşçi sınıfının ücret, çalışma saatleri, ücretli izin, iş güvenliği, işçi sendikasının haklarının tanınması, işin yoğunluğu gibi konulardaki günlük mücadelesi evrenseldir. Ve mücadelede bütün dünya işçilerinin istekleri aynıdır : yarattıkları değerin daha büyük bir bölümünü ellerinde tutmak, kapitalistlerin açgözlü saldırılarını engellemek, daha az sömürülmek.

Bilindiği gibi, işçi sınıfının ekonomik mücadele silahı sendikalarıdır.. Bağımsız sendikalaşma hakkının henüz mücadele ile egemen sınıflara kabul ettirilemediği ülkelerde, bu hakkın alınması ekonomik mücadelenin birinci gündem maddesidir. Bu hakkın sökülüp alındığı, ancak patron sendikalarının, işbirlikçi sendikacıların egemenliğinin sürdüğü Türkiye gibi ülkelerde ise, ilerici - devrimci sendikaların güçlendirilmesi ve sendika yönetimlerinden sınıf hainlerinin silinip atılması büyük önem taşır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın başında, bütün dünyada sendikalara üye işçilerin sayısı 8 milyondan azdı. Bu sayı 1910 da 9 milyona, 1920'de 50 milyona, 1945'de 64 milyona ve 1970'de 230 milyona yükseldi. Başka bir deyişle bugün dünyada işçilerin % 40'ından fazlası sendika üyesidir. İlerici - devrimci sendikalara üye işçiler ise tüm sendikalı işçilerin dörtte üçüne yakın bir bölümünü oluşturmaktadır.

Örgütlü işçi hareketi kapitalist dünyanın her yanında hızla büyüyen kitleleri mücadeleye sokmakta, ortak çıkarların savunulmasında yeni yeni başarılar kazanmaktadır. 1975'de grevlere katılan işçi sayısı 50 milyonu aşmıştır. Paris'te, Kalküta'da, Atina'da, Detroit'te, Lima'da ve Bursa'da, Ereğli'de, Adana'da, Batman'da, İstanbul'da ... grevci, direnişçi işçilerin çıkarları, mücadeleleri ortaktır.

Öte yandan, işçilerin gündelik çıkarları için verdikleri mücadele kapitalistler için ürkütücü bir hızla gerçek rayına oturmaktadır. Sendikalar yalnız ekonomik çıkarların savunucusu örgütler olmayı reddetmekte, sınıf mücadelesinin ekonomik biçimi ile politik biçiminin (işçi sınıfı iktidarı için mücadelenin) birliği ilkesini savunmakta, yaymaktadırlar.»

— **İşçi Sınıfının Uluslararası Dayanışması ve 1 Mayıs** Broşüründen

İşçi sınıfının burjuvaziye karşı verdiği mücadele, çeşitli dönemlerde büründüğü özel biçimler ne olursa olsun, özünde her zaman uluslararası planda verilen bir mücadele olmuştur.

Ekonomik, siyasi ve ideolojik olarak üç cephede verilen işçi sınıfının mücadelesi, bu üç cephe arasında uyum ve birlik doğru bir biçimde sağlanıp sürdürüldüğünde zafere ulaşır. Ekonomik mücadele yani, sömürünün sonuçlarını sınırlamayı amaçlayan mücadele işçi sınıfının bir sınıf olarak ortaya çıkışıyla başlamıştır. İşçi sınıfı ilk örgütlenmelerini bu mücadeleyi vermek için gerçekleştirmiştir. Ekonomik mücadele aynı zamanda burjuvazinin en kolay sızıp, sulandırabildiği bir mücadele cephesi olmuştur. Burjuvazinin müdahalesi önceleri yalnızca «sömürünün sonuçlarının sınırlandırılması» nı önlemeye yönelikken, zamanla işçi sınıfı hareketinin gelişip çok yönlü bir nitelik kazanmasına ve sınıfsal egemenliğini tehdit etmesine paralel olarak, ekonomik mücadele ile siyasi ve ideolojik mücadelenin bütünleşmesini engelleme yönünde gelişmiştir. Bu nedenle işçi sınıfı mücadelesinin tarihi, aynı zamanda sınıf uzlaşmacısı ekonomik mücadele anlayışıyla, gerçek sınıfsal ekonomik mücadele anlayışının mücadelesinin tarihidir.

∴

Günümüz kapitalist toplumlarında sendikaların ekonomik mücadelesi ile demokrasi için mücadele iç içe geçmiş durumdadır. İşçi sınıfının ekonomik ve toplumsal haklar için mücadelesi, tek tek işverenleri değil, uluslararası tekelleri ve bunlarla organik bir bütün olan tekelci devleti karşısında bulmaktadır. Ücret artışları, iş gününün kısaltılması, daha geniş sendikal haklar, iş güvenliği gibi taleplerle grevlere giden işçiler, diğer ücretli tabakaların da desteğini görmektedir. Hükümetlerin çeşitli baskıcı uygulamalarını protesto ve kazanılmış hakları korumak için girişilen eylemler, genel grev hareketleri, kapitalist dünyada toplumun demokratikleştirilmesi için **tekellere** karşı sürdürülen mücadele işçi sınıfı partilerinin önderliğinde ileri boyutlara ulaşmaktadır. Savaşa karşı, barış için verilen mücadeleye de, işçi sınıfının kitle örgütleri olan sendikaları aktif bir biçimde katılmaktadır.

İşçi sınıfı mücadelesinin uluslararasılığı, sübjektif bir tercih, terminolojik bir kural, bir temenni değildir. Mücadelenin bu niteliği özünde sömürü ve baskıya karşı mücadelelerindeki sınıfsal çıkar birliğidir. Uluslararası tekellerin kapitalist dünya ekonomisini kontrol ettikleri, emperyalizmin darbe yedikçe saldırganlaştığı, üretimin ve sermayenin uluslararasılaşmasının ileri boyutlara ulaştığı günümüz dünyasında işçi sınıfı mücadelesinin uluslararası dayanışma ve birliği titizlikle korunması gereken bir koşuldur.

Uluslararası sendika hareketinin bugünkü temel görevleri, detant (yumuşama) sürecinin güçlenmesini ve sürekliliğini sağlamak, askeri üslerin ve blokların kaldırılması, varolan savaşların durdurulması yolunda mücadele vermek, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının mücadelesini tüm alanlarında desteklemek, çok uluslu şirketlere karşı ortak eylemi yükseltmek, faşizme karşı demokrasi için, sendikal hak ve özgürlüklerin genişlemesi için mücadeleyi geliştirmek ve azgelişmiş ülkelerin emperyalizme karşı verdikleri ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine aktif destek sağlamak yolunda, işçi sınıfı partilerinin öncülüğünde yürütülen mücadelelere güçlü bir biçimde katılmaktır.

∴

İşçi sınıfının sendikal mücadelesinin uluslararası birliğinin ve dayanışmasının sağlanması gereği, 20. yüzyıl boyunca çeşitli örgütlenmelere yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesinde üç uluslararası sendika örgütü bulunmaktaydı, bunlar Amsterdam Enternasyonali, Uluslararası Kızıl İşçi Sendikaları, (Profintern) ve Uluslararası Hristiyan Sendikaları Federasyonu. Bu durum, uluslararası sendikal hareketin birliğinin sağlanmasını gerekli kılıyordu. 1934'de Profintern kendisini feshetti. Birliğin sağlanması yolunda uluslararası temaslar sürdürülmesine karşın, somut başarılar elde edilemiyordu. Sendikal mücadele içinde hakim olan iki zıt eğilim, uzlaşmacı ve mücadeleci eğilim arasındaki mücadele uluslararası planda da sürmekteydi. Sağlanması amaçlanan birlik, doğaldır ki, bu iki eğilimin her ne pahasına birliği değildi. Birlik, işçi sınıfının sendikal hareketinin **ilerici birliği** olmak zorundaydı.

İkinci Dünya Savaşının ardından, Eylül 1945'de Paris'te uluslararası bir sendikal konferans toplandı. Bu konferans'ın sonunda, 3 Ekim 1945'de DSF **(Dünya Sendikalar Konfederasyonu** - WFTU) kuruluyordu. 1945'de, kuruluş kongresinde DSF - ilerici niteliğini aldığı kararlarla kanıtlıyordu. Savaşa karşı barış mücadelesi, sendikal haklar ve demokrasi için mücadele, sömürgecilik ve uluslararası tekellere karşı ortak eylem, ulusal ve uluslararası düzeyde işçi sınıfı dayanışmasının ve sendikal birliğin sağlanması, DSF'nin ana hedefleri olarak ortaya konuyordu.

DSF, 1949'larda bir bölünmeye uğradı, Amerikan CIO ve İngiliz sendikalarının temsilcileri DSF'den ayrıldı. Soğuk savaşın en «sıcak» olduğu bu yıllarda gericiliğin bu tertibi, DSF'nin gelişimini durduramadı. DSF kuruluşunda ortaya koyduğu ilkelere sadık kalarak gelişmesini sürdürdü. Kongrelerinde ve siyasal toplantılarında barış ve demokrasi için verilen mücadelenin yaygınlaşması ve işçi sınıfının uluslararası dayanışma ve birliğin sağlanması için aldığı kararlar ve bu kararlara bağlı olarak yürüttüğü aralıksız çabalarla tüm ülkelerin işçilerine ve ilerici sendikalarına yol gösterdi.

Bugün, DSF ile diğer uluslararası sendikal örgütler (ICFTU ve WCL) arasında olumlu ilişkiler gelişmektedir. Barış ve demokrasi için mücadelenin uluslararası planda kazandığı yaygınlık, işçi sınıfının gelişen bilinci ve mücadeleciliği sendika üst yönetimlerini etkilemekte ve onları DSF ile yer yer ortak eylemlere, görüşmelere itmektedir. DSF'nin birlik yolundaki sürekli çağrıları ve mücadelesi, esas olarak dünya işçi sınıfının birliğe olan bu bilinçli özleminden ve bu yöndeki eyleminden güç almaktadır.

Varna'da Ekim 1973'de yapılan ve DSF'nin en üst organı niteliğindeki 8. Dünya Sendika Kongresi'ne 210 milyon işçiyi temsil eden delegeler katılmıştır. Varna'da temsil edilen 170 sendika'nın 110 tanesi DSF'ye bağlı değildi, kongrenin ardından ise DSF üyeleri 60 milyon artmıştı...

Tartışma özgürlüğü ve sürekli birlik anlayışıyla tüm sendikalara açık olan DSF kongreleri, tüm ülkelerdeki sendikaların birliği yolunda önemli birer dönüm noktası niteliğinde olmaktadır.

Türkiye'deki ilerici kuruluşların, bu nitelikteki uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini ve birliğini güçleştiren ve kısıtlayan antidemokratik yasa hükümleriyle mücadele, uluslararası ilerici sendikal hareketin birliğinin ileri boyutlara ulaştığı günümüzde daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye işçi sınıfı, ve onun mücadelesi dünya işçi sınıfının ve onun barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin bir parçasıdır.

İSVEÇ SEÇİMLERİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Geçtiğimiz günlerde yapılan İsveç genel seçimleri sonucunda İsveç Sosyal Demokrat Partisi, sağcı partiler karşısında yenilgiye uğradı. Böylece 44 yıllık sosyal demokrat iktidar yıkılmış oldu. Son seçimlerde İsveç Sosyal Demokrat Partisi, oyların % 43,1'ini toplayarak 152 milletvekili çıkardı. Buna karşılık sağ cepheyi oluşturan 3 siyasal parti, toplam oyların % 50,6'sını alarak 180 milletvekili kazandı. Seçim sonuçları büyük sürpriz olarak karşılanmadı. Çünkü, seçim öncesinde yapılan tahminlerde, Sosyal Demokrat Parti'nin sağcı partiler karşısında yenik düşeceği belirtiliyordu. 1970 seçimlerinde de Sosyal Demokrat Parti 20 milletvekili kaybederek, ancak 165 milletvekili çıkarabilmişti.

İsveç'te Sosyal Demokrat Parti'nin seçimlerde uğradığı yenilginin ve iktidarı kaybetmesinin anlamı nedir? İsveç seçimlerinin sonucu neden bu denli ilgi topladı? Bunun en başta gelen nedeni şudur: İsveç öteden beri «demokratik sosyalizm» in, sosyal demokrasinin başarılarının en somut örneği olarak gösteriliyordu. Hatta, bazı çevreler daha da ileri giderek İsveç'in ekonomik alandaki başarılarını, sosyal politika alanında gerçekleştirdiklerini belirtip, «İsveç Sosyalizmi» ne övgüler düzüyorlardı. Bunu yaparken de asıl amaçları sosyalist ülkelerin başarılarını ve kazanımlarını gözden düşürmek, hiç değilse geri plana itmek idi. İsveç örneği sözde kapitalizme ve özde kurulu sosyalist sisteme karşı çıkan «üçüncü yol» arayıcılarının dört elle sarıldıkları cankurtaran simidi oluyordu. İşte büyük ölçüde bu nedenledir ki, İsveç seçimlerinin sonucu gerek bütün dünyada gerekse ülkemizde büyük ilgi topladı. Ülkemizde, sağ basın bile İsveç sosyal demokratlarının yenilgisini sevinçle karşılarken, son yıllarda «İsveç Sosyalizmi» ne büyük ilgi duyan CHP'ye ve lideri Ecevit'e alaylı imalarda bulundu.

«İSVEÇ TİPİ SOSYALİZM» ÜZERİNE

«İsveç sosyalizmi» gerçekten, kapitalizm ve bilimsel sosyalizmin dışında, bir «üçüncü yol» muydu?

İsveç'te kırkdört yıldır iktidarda bulunan Sosyal Demokrat Parti'nin gerçekleştirmekle övündüğü «demokratik sosyalizm» in kapitalizmden farklı bir yanı var mıydı? «Kırkyıllık» İsveç örneği gerçeğin hiç de böyle olmadığını göstermektedir.

İsveç'te, Sosyal Demokrat iktidar sosyal politika alanında işçi ve emekçi kitleler yararına bazı uygulamalar gerçekleştirmiştir. Uluslararası politikada tarafsızlık ilkesini benimsemiş, örneğin, Amerika'nın Vietnam'a saldırısını, Şili'deki faşist darbeyi ve cunta hükümetini şiddetle kınamıştır. Ayrıca Ortak Pazar'a girmeyi reddetmiştir. Ancak, İsveç'de «demokratik sosyalizm» in, «geliştirilmesi» ve «güçlendirilmesi» bu ülkeyi «sermaye için bir cennet» yapmıştır. Gerçekten bugün, İsveç sanayiinin % 96'sı özel sektöre aittir. Bazı alanlarda, örneğin, gemi taşımacılığı ve yapımı dalında bu oran % 99'a çıkmaktadır. Ülkede 4000'in üstünde milyoner bulunuyor.

İsveç'de tekellerin büyümesi konusunda, İsveç Sosyal Demokrat Partisi'nin kongresinden önce 1975 ağustosunda yayınlanan bir raporda önemli açıklamalarda bulunulmuştur. Rapora göre İsveç'deki tüm çalışanların % 37'si, önde gelen 25 mali grubun sahip olduğu işletmelerde çalışmaktadır. Bu oran on yıl önce % 28 idi. Bu gelişme, ülkede tekellerin egemenliğinin artışının en açık kanıtıdır. Ülkede sermayenin egemenliği o derece artmıştır ki, birçok İsveç sosyal demokratı bile bu koşullar altında işçi sınıfının durumunu güçlendirmek için hiçbir «umudun» kalmadığını samimi olarak kabul etmektedir. İsveç Sosyal Demokratlarının geçen yılki kongresinde delege T. Larsson «Bugün özel sektör işçi sınıfına bütün koşullarını kabul ettirmektedir» demiştir. İsveç'de nüfusun % 6'sını oluşturan büyük burjuvazi ve toprak sahipleri, bakanlıklar ve diğer devlet dairelerinin % 80'ini ele geçirmiştir. İşçi sınıfı nüfusun yaklaşık yarısını oluştururken, yüksek öğrenim gençliği içinde işçi sınıfından gelenlerin oranı % 1'dir. Ayrıca İsveç'de çalışan kadınların % 70'i asgari ücret almaktadır.

Bu gerçeklerden ortaya çıkan sonuç şudur: İsveç sosyal demokrat iktidarı, sosyalizmin en temel özelliği olan üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini gerçekleştirmemiştir. Bütün gelişmeler, ülkede tekelci devlet kapitalizminin giderek güçlendiğini göstermektedir.

SOSYAL DEMOKRASİNİN İDEOLOJİSİ

Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde Sosyal Demokrat partiler önemli birer politik güç olmaya devam ediyorlar. Avusturya, İngiltere, Danimarka, Norveç (ve yakın zamana dek İsveç'de) Sosyal Demokrat partiler tek başlarına iktidarda bulunuyorlar. Batı Almanya ve Hollanda'da ise iktidarda bulunan koalisyonların en güçlü partileri sosyal demokrat partilerdir. Batı Avrupa sosyal demokrat partileri seçimlerde yaklaşık 80 milyon oy almaktalar.

Sosyal demokrat partilerinin ideolojik konumları nedir? Herşeyden önce sosyal demokratlar bilimsel sosyalizmi benimsemezler ve ideolojik «tarafsızlıklarını» ilan ederler. Sosyal demokrat partiler içlerinde değişik sınıf ve tabakaları barındırdıkları için gerek kendi içlerinde, gerekse sosyal demokrat partiler arasında ideolojik bir bütünlük yoktur. Sosyal demokrat partiler ideolojik ve politik konularda ve toplumsal gelişmenin temel sorunları karşısında çok değişik görüşleri içlerinde barındırırlar. Bu nedenle sosyal demokrat partilerin içinde sol, merkez, sağ gibi değişik akım ve eğilimler, gruplar bulunur.

Sosyal demokrasi, kurulu sosyalist sisteme karşı «demokratik sosyalizmi» ileri sürmektedir. «Demokratik sosyalizm» in savunucuları kendi «demokratik» modellerinin kapitalizmden farklı bir sistem olduğunu savunurlar. Sosyal Demokratlar, sosyalizmle kapitalizm arasında bir «üçüncü yol» bir «orta yol» arar görünmekteler. Ama sosyal demokrat partilerin eylemlerinde ve uygulamalarında bu durumu kanıtlayacak bir delil yoktur.

Demokratik sol düşünce ve bütün sosyal demokratlar, önemli bir noktada birleşirler: Burjuva toplumunda sınıf mücadelesini reddetmek. Sosyal demokrat partiler, kapitalist sistemin özüne ve temellerine karşı çıkmamakta, yalnızca kapitalizmi «iyileştirmek», «düzeltmek» ve «modernleştirmek» istemektedir. Bilimsel sosyalizmin sosyalist devrim öğretisine, «kapitalizmin reformlar yoluyla sosyalizme dönüştürülmesi» düşüncesiyle karşı çıkmaktalar.

«Sosyal ortaklık» ve «işçilerin yönetime katılması» düşüncesi, yani burjuvaziyle sınıfsal işbirliği, sosyal demokrasinin ideoloji ve politikasının belirleyici çizgisidir. Sosyal demokratlar, gelişmiş kapitalist ülkelerin sosyal düzeninden söz ederken «kapitalist» deyimini kullanmaktan kaçınıp, bu düzeni «refah toplumu», «sanayi toplumu», «pazar toplumu» olarak isimlendirirler.

Sosyal demokratlar kendi sosyalist «modellerini» politik demokrasi (muhalefet hakkına sahip çok partili sistem), ekonomik demokrasi (özel kapitalist mülkiyetin bulunduğu bir karma sistem) ve sosyal demokrasi (fırsat eşitliği, sosyal adalet, daha iyi yaşam) olarak tanımlanmaktalar. Böylece, sosyal demokrat, ideoloji, özgürlük, adalet, dayanışma, eşitlik gibi kavramlara sınıfsal olmayan, soyut tanımlar getirmektedir.

Resmi belge ve bildirilerinde sosyal demokrat liderler, belli başlı uluslararası sorunlarla ilgili olarak ne emperyalizmin ve ne de sosyalist dünyanın yanında saf tutmadan, «orta yol» izlemek istemekte ve «tarafsızlıklarını» ilan etmekteler. Ancak, özellikle iktidarda bulunan İngiliz ve Batı Alman sosyal demokratları, Güney Amerika'nın ve Afrika'nın emperyalist sömürüsüne büyük ölçüde katılmakta ve bu yörelerde emperyalizmin «sol eli» olarak hizmet görmekteler. Ayrıca 1950'li yıllardaki «soğuk savaş» döneminde, sosyal demokrat iktidarlar Avrupa'da sosyalizm düşmanlığının başını çekmişlerdir.

KAPİTALİZMİN BUNALIMLARI VE SOSYAL DEMOKRATLAR

Özellikle 1970'li yıllarda, sömürüye dayanan kapitalist sistem büyük ve derin bunalımlar içine girmiştir. Kapitalizm, enerji, para, mali ve ekonomik bunalımlar içinde bocalamaktadır. Burjuva ideoloji ve kültüründe, emperyalistler arası ilişkilerde ve gelişmiş kapitalist ülkelerle, üçüncü dünya ülkeleri arasındaki ilişkilerde çelişkiler artmıştır.

Batı Avrupa'nın sosyal demokrat liderleri, çok kısa bir süre öncesine dek kapitalizmin «köklü değişikliklere» uğradığını, «birçok illetinden» kurtulduğunu ileri sürüp, böylece kapitalizmi, «demokratik sosyalizme» dönüştürmek için sosyal demokratların küçük bir çabasının yeteceğini ileri sürerlerken, bugün kapitalist sistemin içinde bulunduğu zor durumu kabul etmekteler.

Batı Avrupa sosyal demokratları, kapitalizmin içine düştüğü bu sürekli ve çok yönlü bunalım karşısında çaresiz kalmaktalar. Örneğin Avusturya devlet başkanı Bruno Kreisky, 1975 sonlarında Batı Alman Sosyal Demokrat Partisi lideri Willy Brandt ve İsveç Sosyal Demokrat Partisi lideri Olaf Palme ile yaptığı toplantıda şöyle yakınmıştır: *«İşlerin iyi gittiği dönemde sosyal demokratlar pazar ekonomisine bel bağlamakta fazla acele ettiler».*

Batı Avrupa sosyal demokratlarının, kapitalist sistemi içinde bulunduğu bunalımdan kurtarmak için öne sürdükleri çareler, çözüm yolları işçi ve emekçi kitlelerinin temel çıkarlarına ters düşmektedir. Sosyal demokrasi gerçekleştirmekle her zaman övündüğü sosyal politika uygulamasında (işçi ve emekçi kitlelerin çıkarı doğrultusunda bazı sosyal reformlar konusunda) geriye dönüşler yapmak istemektedir. Sosyal demokrat hükümetlerin bunalıma karşı önerdikleri reformlarda tekellerin çıkarları özellikle gözetilmektedir. Sosyal demokratlar ekonomik sorunlara tamamen kapitalist yöntemlerle çözüm aramakta ve egemen sınıfların temel çıkarlarına dokunmamaya dikkat etmekteler. Bunalımın bütün yükünü halkın sırtına yüklemek istemekteler.

Bu nedenle sosyal demokrat partiler, emekçi halkın desteğini yitirmektedir.

ÇARK BAŞAK ● Türkiye İşçi Partisi Merkez Yayın organı ● Sahibi: Türkiye İşçi Partisi adına Behice BORAN ● Sorumlu yazı işleri müdürü: Nurdan ORPEN ● 15 günde bir yayınlanır ● Yönetim yeri: TİP Genel Merkezi, Nur'u Ziya Sok. 17/5 Tünel - İSTANBUL Tel: 45 92 01 ● Abone: 24 sayı için 35.— TL. Yurtdışı: 70.— TL. ● Dizgi-Tertip: Başaran Matbaası ● Baskı: Ufuk Matbaası — Tel.: 26 43 09